

1982/83:90

Fredagen den 4 mars

Kl. 09.00

1 § Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Härmed anhåller jag om att bli entledigad från mitt uppdrag som suppleant i näringsutskottet.

Stockholm den 3 mars 1983

Inga-Britt Johansson

Denna anhållan bifölls av kammaren.

2 § Meddelande om svar på interpellation 1982/83:69

Anf. 1 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Med hänvisning till RO 6:1 vill jag meddela att jag på grund av utlandsresor ej kommer att besvara interpellationen av Carl Bildt om regeringens initiativ för att skapa en kärnvapenfri zon i Europa inom den angivna tiden fyra veckor. Jag har för avsikt att besvara den fredagen den 18 mars kl. 9.00.

3 § Svar på fråga 1982/83:265 om Sveriges relationer med Malta

Anf. 2 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Lars Tobisson har ställt en fråga till mig, som – även om han använt andra formuleringar – gäller hur jag anser att Sveriges relationer till Malta påverkas dels av en översyn av valkretsindelningen som föregick valen på Malta i december 1981, dels av en uppmaning som riktats av Maltas utrikesministerium till utländska beskickningar att inte ta kontakt med den politiska oppositionen på ön.

Vad gäller översynen av valkretsindelningen föregicks denna av en offentlig utredning, vars resultat sedan antogs av det i demokratisk ordning

Fredagen den
4 mars 1983

---

*Om Sveriges rela-
tioner med Malta*

valda maltesiska parlamentet.

Lars Tobisson har också ställt sin fråga mot bakgrund av en cirkulärnot som i januari 1983 överlämnades av utrikesministeriet i Valetta till de på Malta residerande beskickningarna. Eftersom Sverige inte har någon ambassad på Malta utan de diplomatiska kontakterna sker via ambassaden i Rom har noten inte tillställts oss.

Allmänt gäller emellertid i denna fråga bestämmelserna i 1961 års Wienkonvention om diplomatiska förbindelser, till vilken såväl Sverige som Malta anslutit sig. Den svenska regeringen utgår från att Malta, lika väl som alla andra stater som anslutit sig till konventionen, strikt tillämpar densamma.

Anf. 3 LARS TOBISSON (m):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Frågan har föranletts av den negativa utveckling som sedan flera år pågår i en liten europeisk demokrati. Vad som händer där har inte blivit föremål för tillnärmelsevis samma uppmärksamhet som övergrepp mot demokratiska principer i betydligt mer fjärran länder.

Socialistpartiet under Dom Mintoff kom till makten 1971 efter en mycket knapp valseger. Han tillgrep snart synnerligen hårdhänta metoder mot oliktankande, främst det borgerliga nationalistpartiet. TV och radio togs över av regeringsföreträdare, och oberoende tidningar beslagtogs. Nationalistpartiets möten stördes, dess lokaler slogs sönder eller brändes. För att fira Mintoffs 30-årsdag som partiledare bröt sig 1979 socialistiska partiarbetare in i nationalistledarens bostad och misshandlade hans fru och barn.

I december 1981 var jag själv ledare för en europeisk parlamentarikerdelegation, som inbjudits av nationalistpartiet att övervara det parlamentsval som då hölls. Vår närvaro antogs kunna förebygga valfusk och få en lugnande effekt på regeringspartiet och dess stormtrupper. Jag skall inte gå närmare in på vad jag upplevde under några dagar i Malta – man trodde sig kort sagt förflyttad till en latinamerikansk bananrepublik. Resultatet blev i alla fall att Mintoff tack vare ett avancerat fiffel med valdistriktsindelningen lyckades få en majoritet av mandatet, trots att nationalistpartiet fick 51 % av rösterna. Min fråga gällde dock inte det här och övriga omständigheter kring valet, utan vad som har hänt därefter.

Med hänvisning till sitt folkliga stöd begärde nationalistpartiet att i fortsättningen få något inflytande över landets ledning. När det klargjordes att dess nyvalda parlamentsledamöter i stället skulle ställas helt utanför makten valde de att bojkotta parlamentet. Det ledde till att de uteslöts, så nu inrymmer den byggnad som inreddes genom en på sin tid uppmärksammas gåva, av Olof Palme på svenska statens bekostnad till partibrodern Mintoff, endast företrädare för ett enda parti.

Uppenbarligen störde det besök som jag och andra borgerliga politiker avlade i Malta vid tiden för valet Dom Mintoffs ritningar. Mycket snabbt fick enpartiparlamentet besluta att för besök av utländska politiker i landet krävs det i fortsättningen regeringens tillstånd.

Jag utgår från att om Olof Palme besöker Malta, så är det ett välkommet statsbesök. Men eftersom ett besök av en borgerlig politiker inte gärna kan gynna någon annan än nationalistpartiet och det i så fall är förbjudet, så kan det inte bli av.

Anser Lennart Bodström att detta uppträdande är förenligt med vad man bör vänta av ett parti med god ställning i Socialistinternationalen? Om inte, vad avser han att göra åt det?

Om Sveriges relationer med Malta

Anf. 4 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Den fråga Lars Tobisson ställde till mig gällde i första hand valkretsindelningen, som herr Tobisson menar genom olika former av manipulationer har skapat en gynnsam situation för det socialistiska partiet, som utan att ha fått majoritet i valmanskåren likväl fått en plats mer i parlamentet. Men en sådan indelning i valkretsar kan också förekomma på andra håll. Jag vill erinra om att t. ex. i England erövrade vid det senaste valet 1979 det konservativa partiet 44 % av de avgivna rösterna men har ändå 53 % av platserna i underhuset. Det är svårt att i Sveriges riksdag uttala sig om valkretsindelningen i ett annat land, även om vår är långt driven proportionalism.

När det sedan gäller frågan om möjligheten för de utländska ambassaderna att ta kontakt med politiska grupper i landet – det var den frågan som Lars Tobisson ställde – utgår jag från att ambassaderna enligt Wienkonventionen har rätt att ta kontakt även med politiska partier. Det torde också vara bekräftat.

Anf. 5 LARS TOBISSON (m):

Herr talman! Utrikesministern tycks ha svårt att bestämma sig för vad min fråga gällde. Detta med valkretsindelningen var en bakgrund. Jag skall gärna erkänna att när jag fick ta del av uppläggningsen och såg hur man hade den mest brokiga karta där man försökt ringa in särskilda hus, därför att man visste hur personerna där röstade – allt i syfte att garantera en majoritet – blev jag chockerad. Men sådant här förekommer, och jag begär inte att svenska utrikesdepartementet skall ha några direkta synpunkter på det.

Vad som har hänt därefter är högst reellt. Jag kan nämna att vi inom EDU, samarbetsorganet för moderata partier i Europa, har diskuterat att förlägga ett möte med en arbetsgrupp i Malta. Vi vet att vi får antingen söka tillstånd och bli vägrade eller resa dit och bli avvisade vid gränsen. Det är de förhållanden som gäller. Vad gör ni socialdemokrater för att återföra era partibröder till ordningen? Det kan också gälla det som jag tog upp som själva problemet i min fråga.

Det räcker inte med detta förbud mot politikens besök. Nyligen fick beskickningarna en not, där de tillhölls att "inga kontakter av något slag får tas med medlemmar i nationalistpartiet". Jag vet mycket väl att Sverige inte har någon egen beskickning i Malta, som i stället sorterar under ambassaden i Rom. Men det hindrar inte att detta problem kan bli aktuellt att ta ställning till. Vissa ambassader i Malta har bestämt sig för att efterleva Mintoffs

påbud, andra har sagt sig skola sätta sig över det med de risker som det kan medföra.

Hur ställer sig utrikesministern till kontakter mellan personal i svensk utrikestjänst och andra maltesiska medborgare än dem som ingår i socialistpartiets riksdagsgrupp, t. ex. företrädare för nationalistpartiet? Förbudet omfattar faktiskt alla, utom medlemmar i Maltas enpartiparlament. Skall den svenska utrikesförvaltningen efterleva Dom Mintoffs föreskrift eller skall man sätta sig över den?

Anf. 6 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag vill nämna att de utländska representationer som finns i Maltas huvudstad reste invändningar mot vad man från Maltas utrikesministerium hade hävdad. Därefter har man i en ny cirkulärnot från Maltas utrikesministerium framhållit att kontakt med oppositionen på Malta i och för sig inte är förbjuden, men däremot sådana kontakter som syftar till att framställa oppositionen som en alternativ regering eller såsom den lagliga regeringen i landet.

Jag vill också säga att jag utgår från att Lars Tobisson inte har skäl att anse att de svenska socialdemokraterna skulle ha något som helst överseende med övergrepp mot politiska motståndare i den mån sådana övergrepp förekommer.

Anf. 7 LARS TOBISSON (m):

Herr talman! Det sista utrikesministern sade var välkommet. Vi har nämligen i olika sammanhang, bl. a. under debatter i Europarådet, efterlyst avståndstaganden från det regemente som förekommer i Malta.

Jag har texten till den not som har tillställts de utländska beskickningarna på ön, och av den kan man konstatera att det faktiskt inte bara är fråga om ett förbud mot kontakter med medlemmar av nationalistpartiet. Av en kompletterande bestämmelse framgår det att utländska beskickningar inte får ha något slags kontakter med icke-parlamentariker. Så är det formulerat därför att parlamentet består av företrädare för endast ett parti.

Detta är så långtgående bestämmelser att jag menar att man inte kan ha några förbindelser över huvud taget. Såvitt jag vet har Sverige en oavlönad konsul på ön. Vilka instruktioner har han fått i det här avseendet? Får han över huvud taget umgås med medborgarna i landet?

Anf. 8 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Om vår representant där, den oavlönade konsuln, har svårigheter i sitt arbete, utgår jag från att han kommer att anmäla det till utrikesdepartementet.

Anf. 9 LARS TOBISSON (m):

Herr talman! Det kan man kanske utgå från, men jag tror inte att man skall vara alltför säker på att det blir så. Jag vill nämna att vid tillfället för mitt besök på ön var stämningen så laddad, att konsuln – vilket jag fick klart för

mig på indirekta vägar – helst såg att någon kontakt med honom inte togs från min sida, och som ledamot av Sveriges riksdag är jag ju ändå att betrakta som företrädare för landet i sådana här sammanhang.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1982/83:277 om den militära utvecklingen i Stilla havs-området

Anf. 10 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Eva Hjelmström har frågat mig hur jag bedömer utvecklingen i Stilla havs-området och om jag är beredd att intensifiera ansträngningarna på internationell nivå för att åstadkomma en fredlig återförening av Korea.

Eva Hjelmström ställer frågan mot bakgrund av den stora militärmanöver som just nu pågår i Sydkorea. Manövern, som går under benämningen "Team Spirit 1983", är en typ av totalförsvarsövning som sedan 1976 genomförs varje år i Sydkorea med deltagande av amerikanska och sydkoreanska förband – däremot inga japanska. I årets manöver deltar totalt 178 000 man, varav 105 000 man sydkoreansk trupp och 73 000 man amerikansk. Manövern inleddes den 1 februari och avslutas den 16 april. Det är svårt att fastställa om det är riktigt som Eva Hjelmström säger, att de styrkor som ingår i övningen förfogar över kärnvapen.

Övningen "Team Spirit 1983" var förhandsaviserad till Nordkorea genom stilleståndscommissionen i Panmunjom, och Nordkorea hade inbjudits att sända observatörer, men inbjudan avvisades.

Det är tydligt att manövernns omfattning och uppläggning väckt oro i Nordkorea, liksom de militärmanövrar som förekommer där brukar ge upphov till oro i Sydkorea. Nordkorea har denna gång proklamerat "halvt krigstillstånd" under den tid "Team Spirit" pågår. Jag bedömer det inte som troligt att vare sig Nord- eller Sydkorea medvetet skulle företa öppna krigshandlingar gentemot den andra parten. Däremot föreligger det självfallet risk för sådana incidenter som kan förekomma i ett spänt läge och som ibland också har förekommit på den koreanska halvön. Eftersom Sverige, genom sitt medlemskap i den neutrala övervakningscommissionen i Panmunjom, har ett särskilt ansvar i det här fallet, finns all anledning att nära och uppmärksamt följa utvecklingen, vilket vi också gör.

På frågans andra led, nämligen om jag är beredd att intensifiera ansträngningarna på internationell nivå för att åstadkomma en fredlig återförening av Korea, är jag dess värre tvungen att svara att några förutsättningar för att föra parterna närmare varandra inte synes föreligga f. n., detta trots att båda sidor kommit med flera initiativ i återföreningsfrågan. Sveriges medlemskap i övervakningscommissionen är dock ett uttryck för vår beredvillighet att efter förmåga bidra till en fredlig utveckling av situationen på den koreanska halvön.

Fredagen den
4 mars 1983

---

*Om den militära
utvecklingen i Stil-
la havs-området*

Anf. 11 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för det utförliga svaret på min fråga.

Anledningen till att jag ställde frågan är den upptrappning, som ju utrikesministern också tar upp i sitt svar, som militärmanövern "Team Spirit 83" innebär. Enligt de uppgifter jag har fått har USA införlivat Sydkorea i sitt kärnvapenprogram, och kärnvapen lär också förekomma i den här militärmanövern. Likaså har ett allt intimare samarbete börjat ske mellan Japan och Sydkorea. Japans premiärminister Nakasone besökte ju nyligen Sydkorea.

Jag tycker att denna händelseutveckling är mycket allvarlig, inte minst mot bakgrund av de demokratiska krafternas strävanden att söka nå en fredlig utveckling i området.

Nu likställer utrikesministern i sitt svar parterna, dvs. Syd- och Nordkorea, men det är uppenbart att det är främst Sydkorea och USA som bär ett ansvar för att utvecklingen är som den är och alltså försvårar möjligheterna till en fredlig återförening. Inte heller kan man bortse från Japans roll i sammanhanget.

Utrikesministern säger att några förutsättningar för att föra parterna närmare varandra inte synes föreligga f. n. Jag beklagar att utrikesministern har den uppfattningen. Jag tycker att Sverige borde kunna ta initiativ, inte minst internationellt, för att skapa ett klimat som ger möjlighet till en fredlig utveckling och till en återförening.

Anf. 12 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag erinrade i mitt svar om att Sverige är medlem i den neutrala övervakningskommissionen i Panmunjom. Jag kan tillägga att vi också är det enda västeuropeiska land som f. n. har en ambassad i båda de koreanska huvudstäderna. Det innebär att om parterna skulle önska medverka utifrån för att åstadkomma en dialog sinsemellan, vore det inte onaturligt för dem att vända sig till Sverige. Och då står vi gärna till tjänst.

Men f. n. synes det inte finnas några förutsättningar för att föra parterna närmare varandra. En förutsättning måste ju vara att båda önskar ställa upp i sådana kontakter eller i ett kommande medlingsarbete.

Vad så gäller samarbetet mellan Japan och Sydkorea menar jag att detta samarbete är ekonomiskt. Sydkorea har t. ex. nyligen mottagit ett stort lån från Japan om 4 miljarder dollar.

Däremot existerar det ingen militärallians mellan å ena sidan USA och Japan och å andra sidan Sydkorea. Enligt den gällande japanska författningen får de japanska självförsvarsstyrkorna inte placeras utanför Japan. Japan kan således inte delta utanför Japans gränser annat än som observatör.

Jag vill slutligen tillägga att Japans försvarsutgifter utgör 1 % av bruttonationalprodukten, att jämföra med t. ex. Sverige, som anslår 3 % av bruttonationalprodukten.

Anf. 13 EVA HJELMSTRÖM (vpk):

Herr talman! Det går inte att förneka att Japan tillhör de länder som verkligen rustar mest i området, och det är oroväckande. Att man sedan har lägre militärutgifter i förhållande till BNP än Sverige är ovidkommande; det är snarare så att Sverige borde minska sina militärutgifter, och det har vi också krävt.

Utrikesministern tog inte upp min fråga: På vem faller i första hand ansvaret? Det är Sydkorea och USA som försvårar en återförening. Nordkorea har gång på gång lagt fram förslag om en fredlig utveckling, men det har tyvärr inte lyckats.

Anf. 14 Utrikesminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag tror knappast att en framtida medlingsinsats – om en sådan är möjlig – skulle underlättas, om vi från svensk sida uttryckte att skulden för att en återförening inte kunnat ske ligger på den ena sidan.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1982/83:71 om inflytandet över stadgar för bostadsrättsföreningar m. fl.**Anf. 15** Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Kerstin Ekman har ställt följande frågor till mig:

1. Avser regeringen att slå vakt om eller att avskaffa den bestämmelse som skyddar föreningar och boende från att påtvingas vitesföreskrifter och andra liknande inskränkningar i inflytandet över de egna föreningsstadgarna?

2. Är det regeringens avsikt att avvisa eller godta de förslag som går ut på att priskontroll skall kunna införas och finnas kvar i en förening oavsett vad föreningen, dess medlemmar och/eller den kooperativa organisationen har för åsikt om saken?

3. Är det regeringens avsikt att upprätthålla eller att inskränka grundprincipen om bostadsrättsföreningars och andra kooperativa organisationers oberoende gentemot utomstående?

Bakgrunden till Kerstin Ekmans frågor är att ett fastighetsbolag i ett s. k. markanvisningsavtal med Stockholms kommun har åtagit sig att förse blivande bostadsrättsföreningar med stadgar som innehåller s. k. hembudsskyldighet till förmån för kommunen. Jag kan självfallet inte här kommentera innehållet i detta avtal. Jag vill dock understryka att avtalet i nu aktuella delar är beroende av att bostadsrättslagen ändras så att det blir tillåtet med hembudsklausuler.

Den fria prisbildningen vid överlåtelser av bostadsrätter har i vissa fall lett till prisnivåer som är klart oacceptabla ur både bostadssocial och fördelningspolitisk synpunkt. Det är enligt min mening angeläget att åtgärder vidtas för att hejda denna prisutveckling och hindra att omotiverade vinster uppkommer för enskilda bostadsrättshavare. En bra bostad skall vara en social

Fredagen den
4 mars 1983

---

*Om inflytandet
över stadgar för
bostadsrättsföreningar m. fl.*

rättighet, inte ett spekulationsobjekt.

Jag har därför för avsikt att föreslå regeringen att en kommitté tillkallas för att se över frågan om pris- och hembudsregler vid överlåtelse av bostadsrätter. Kommittén bör pröva möjligheten för bostadsrättsföreningarna att i sina stadgar ta in inte bara prispöreskrifter – som redan är tillåtna – utan även bestämmelser om rätt att lösa bostadsrätten. Syftet med en lösenrätt är att bryta kontakten mellan säljaren och den köpare som är beredd att betala ett högre pris än som är tillåtet enligt prispöreskrifterna.

Frågan är emellertid om man kan nöja sig med ett sådant för föreningarna frivilligt system. Enligt min mening bör därför kommittén pröva om man bör gå längre och i någon form införa en skyldighet att i stadgarna ta in bestämmelser av nu diskuterat innehåll. Jag vill understryka att det här bara kan bli tal om nybildade bostadsrättsföreningar. Befintliga bostadsrätter berörs alltså inte.

Kommittén bör enligt min mening i detta sammanhang överväga om kommunerna, som har ett ansvar för bostadsförsörjningen, bör få avgöra om krav skall ställas på stadgarnas bestämmelser om hembudsskyldighet m. m. när det gäller nya bostadsrättsföreningar. Vi väntar f. n. på en framställning från Stockholms kommun som innehåller önskemål om ett starkt kommunalt inflytande.

Anf. 16 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag tackar bostadsministern för svaret på min interpellation.

Med dagens svar från bostadsministern bör två saker stå helt klara för svenska folket:

1. Vi är med raska steg på väg in i ett samhälle, där individens frihet blir allt mindre värd och vår tillvaro ytterligare skall regleras.

2. Socialdemokraterna tänker strypa människors möjlighet att välja bland boendeformer och vill försämra inflytandet vad gäller bostadsrätter.

Grunden för dessa mina påståenden är det som bostadsministern säger skall ingå i direktiven till den tänkta utredningen. Det är exempel på nya och gamla regleringsåtgärder. En del känner vi igen från socialdemokraternas initiativ ute i kommunerna. Naturligtvis är bostadsministern utsatt för starkt tryck från partikamrater runt om i landet. Kommittén kan kanske ses som ett uppehållande försvar, men jag måste ta förslagen till åtgärder på allvar.

En del av de tänkta åtgärderna innebär inte bara en inskränkning av individens frihet utan även en attack mot våra kooperativa sammanslutningars oberoende.

Det finns ett positivt tillkännagivande i svaret, nämligen att detta nya regelsystem bara skall tvingas på nya föreningar. De redan bildade går fria. Detta bör glädja alla som äger en bostadsrättslägenhet. Den bostadsrättslag som riksdagen antog med dess 11 a § ligger fast. Men var inte för säkra, alla ni som redan bor i bostadsrätter! Det kanske blir en ändring i det fallet också så småningom.

Jag tycker vidare att bostadsministern kunde tala om vad han har för

---

*Om inflytandet
över stadgar för
bostadsrättsför-
eningar m. fl.*

uppfattning om de idéer som förts fram i Stockholm. Jag har tagit upp ett fall i min interpellation, nämligen det som gäller ett avtal som ingåtts mellan ett börsnoterat fastighetsbolag och Stockholms kommun. Detta avtal gör att de blivande bostadsrättsshavarna genom en vitesklausul kommer att bli fråntagna inflytandet över föreningens stadgar när det gäller hembudsskyldigheten.

Eftersom jag inte har fått något svar i det avseendet, får jag tolka det svar som föreligger så, att tillsättandet av utredningen kan leda fram till att sådana påfund kan legaliseras. Någon positiv inställning till bostadsrätter kan jag inte heller utläsa. Det är inte ett större antal bostadsrätter man talar om, utan bara överlåtelsepriserna på de redan tillgängliga eller eventuellt nytillkommande.

På en punkt är bostadsministern och jag eniga: Oskäligen vinster bör inte få hamna i spekulantfickor. Det gäller f. ö. alla områden, inte bara det här området. Och detta bör bekämpas. Det tror jag att alla i denna kammare är eniga om. Däremot är vi inte eniga om hur man skall komma till rätta med problemen.

Socialdemokraterna vill med lagar och ingrepp från stat och kommun försöka komma åt de prisstegringar som är ett resultat av bristen på bostadsrätter på en del håll i landet.

Vi folkpartister vill genom ökad tillgång på bostadsrätter komma till rätta med problemen. Vägarna är många när det gäller vår modell. Det stora arbetet är i viss utsträckning gjort, i och med att riksdagen antog de ändringar i gällande lagar som utarbetades av folkpartistatsrådet Birgit Friggebo i mittenregeringen. Vidare tillsattes utredningen om reavinstbeskattning.

Det finns nu större möjligheter att bygga nytt, att omvandla redan befintliga hus till bostadsrätter. Vad man också kan diskutera är kommunal borgen vid köp av bostadsrätt och boendesparande för ungdomar. Det här är positiva insatser från samhället. Härigenom ökar antalet bostadsrätter och antalet människor som kan få möjlighet att välja att äga sin bostad, och det pressar priserna.

Det socialdemokratiska receptet har en rakt motsatt effekt och är en helt annorlunda och för liberaler oacceptabel modell. Man talar om hembud. Man talar om påbud, som innebär ingrepp i stadgar för bostadsrättsföreningar. Man talar om kommunala direktiv och pålagor som tvingas på bostadsrättsinnehavarna.

Hembudet löser inga problem. Vad man riskerar är att systemet blir mindre attraktivt med de aviserade ändringarna av lagen.

Hur blir det då när det gäller nybyggnation och ombyggnad, och hur många fler bostadsrätter blir det?

Det är fråga om en modell som drabbar dem som söker bostadsrätt och även sysselsättningen i bostadssektorn. Det är också en modell, bostadsministern, som banar väg för ytterligare en form av boende, nämligen ägarlägenheter.

Vill man ha valfrihet – alltifrån egnahemsägandet till hyresrätten – är bostadsrätten i sin nuvarande form ett alternativ. Om de nya socialdemo-

Fredagen den
4 mars 1983

*Om inflytandet
över stadgar för
bostadsrättsför-
eningar m. fl.*

kratiska påbuden blir verklighet, är det att fördärva bostadsrätten som tanke och boendeform.

Anf. 17 ROLF DAHLBERG (m):

Herr talman! Bostadsministern har besvarat två av mina frågor, som kommer upp i nästa interpellation, i samband med svaret till Kerstin Ekman, och därför har jag begärt ordet.

Den första frågan, beträffande hembud och priskontroll, har bostadsministern besvarat, medan bostadsministern över huvud taget inte har berört den andra fråga som jag har ställt, om vad bostadsministern anser kommer att kvarstå av bostadsrättsinstitutet om dessa vittgående inskränkningar i förfoganderätten över en bostadsrätt införs.

Kännetecknande för priskontroll är att den angriper symptomen och inte de bakomliggande orsakerna. Men den är ett effektivt sätt att trasa sönder en fri marknad. Någon byråkrat i den kommunala förvaltningen skall avgöra till vilket pris en bostadsrätt skall säljas, och vi får en godtycklig och slumpartad omfördelning av förmögenheter, utan att samhället får någon förmån. Detta är resultatet av en priskontroll och ett hembud.

Dessutom kan man säga, som Kerstin Ekman mycket riktigt påpekade, att bostadsrättsföreningarna fråntas sina möjligheter att genom demokratiska medlemsbeslut avgöra viktiga frågor om sina egna angelägenheter. Syftet med en kooperativ förening är ju att tillvarata medlemmarnas ekonomiska intressen.

En annan effekt av detta förslag blir att vi får två typer av bostadsrätter på marknaden, dels de äldre bostadsrätterna, som är fria och som inte är belagda med denna priskontroll, dels nyare bostadsrätter, med priskontroll och hembudsskyldighet. Detta kommer att bli utomordentligt förvirrande för allmänheten vid köp av bostadsrätt. Man måste alltså hålla reda på vad det är för typ av bostadsrätt som man köper.

Dessa invändningar är mycket viktiga. Bostadsrättsutredningen – där både Kerstin Ekman och jag är med och som kom med sitt betänkande bara för ett och ett halvt år sedan – tog upp dessa frågor och undersökte noggrant vilka effekter en priskontroll på bostadsrätter skulle få. Utredningen kom fram till att det systemet hade sådana nackdelar att det borde avvisas.

Vad riksdagen borde göra är naturligtvis att se till att antalet bostadsrätter ökar, framför allt att främja övergångar från hyresrätt till bostadsrätt. Vad som kännetecknat svensk bostadspolitik under hela efterkrigstiden är en abnormt stor andel hyreslägenheter, samtidigt som vi vet att människorna efterfrågar bostadsrätter och även äganderätt i boendet. Den enda riktiga och rimliga lösningen vore att påskynda och hjälpa till så att människorna fick gå över från hyresrätt till bostadsrätt och likaså att antalet bostadsrätter ökade i nybyggnationen.

Med ett sådant förslag tror jag att alla i riksdagen skulle ställa sig bakom bostadsministern, och man skulle kunna hjälpa dem som behöver hjälp för att klara av den insats som behövs och som många gånger är ganska liten i förhållande till andra investeringar som en familj gör i t. ex. bilar, båt,

videoapparater och liknande.

Att stimulera ett ökat ägande i boendet är en utomordentligt viktig uppgift. Det borde bostadsministern fundera på i stället för att lägga hämsko på den del av bostadsmarknaden som ändå fungerar någorlunda riktigt i dag.

Anf. 18 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Det är ett ganska underligt resonemang som förs av både Kerstin Ekman och Rolf Dahlberg, när de gör gällande att socialdemokraterna tänker inskränka bostadsrättsinnehavarnas frihet att själva bestämma över och hantera sina bostadsrätter. Det är ett ganska underligt påstående, eftersom det jag alldeles nyss har sagt i svaret är att jag tänker låta en utredning titta på de i och för sig ganska besvärliga frågor som här är uppe till diskussion. Det är litet för tidigt att dra slutsatser av utredningen innan den ens är tillsatt. Vi får undersöka vad den bostadsrättsutredning som vi tänker tillsätta för att se över det här området kan komma fram till. På grundval av utredningsresultatet får vi ta ställning.

Det är också mycket försåtligt när Kerstin Ekman först tackar för att jag nu så klart talar om att alla diskussioner bara berör nytillkommande bostadsrätter, medan hon samtidigt säger att man aldrig riktigt kan veta hur det går för de gamla. Det skulle möjligen vara om folkpartiet tillträdde igen. Så hoppas jag att det inte blir. Ni har gett ett tydligt exempel på hur det kan gå till. När bostadsrättskommittén lade fram förslag om införande av hembud gjorde bostadsministern precis tvärtom, nämligen införde en regel om förbud mot hembud.

Jag tycker nog att vi på ömse sidor kan hålla oss till gällande kutym, nämligen att avvakta den utredning som skall tillsättas och därefter diskutera de åtgärder som kan bli aktuella.

Det låter naturligtvis väldigt bra när Kerstin Ekman och Rolf Dahlberg säger att vi skall lösa dilemmat med de oskäligena spekulationsvinsterna, som i varje fall Kerstin Ekman inte vill ha, genom att se till att det blir fler bostadsrätter. Men, problemet är att det inte går att bygga fler bostadsrättslägenheter där spekulatören är som störst. Det är ju i Stockholms innerstad. Skulle vi bygga på Sergels torg och i Kungsträdgården för att tillgodose dem?

Då säger ni att man kan ombilda hyresrätter och göra dem till bostadsrätter i stället. Javisst, men hur skulle människor med begränsad konsumtionsförmåga kunna köpa bostadsrätter som ligger i prisläget 400 000 kr. för en trerummare i Stockholms innerstad? Det skulle innebära att den som har normala inkomster inte skulle få en chans att överta en bostadsrätt i Stockholms innerstad, utan vederbörande skulle hänvisas till områden som inte är tillräckligt attraktiva för spekulatören.

Jag tycker att Rolf Dahlberg ger fullständigt klart besked om hur han ser på det. Han säger: Låt det vara med bostadsrätterna som det är med bilar, båtar och videobandspelare. Låt tillgång och efterfrågan bestämma priset. Men, Rolf Dahlberg, åtminstone huvuddelen av den här riksdagen har varit

*Om inflytandet
över stadgar för
bostadsrättsför-
eningar m. fl.*

överens om att bostaden inte är att jämföra med videobandspelare och bilar, utan den är en social rättighet. Det är en social skyldighet för samhället att se till att alla människor, oavsett inkomstförhållanden, kan få tillgång till en bra och ändamålsenlig bostad. Vi är också överens om att vi skall försöka åstadkomma konkurrensneutralitet mellan de olika upplåtelseformerna. Någon sådan konkurrensneutralitet finns inte i dag.

Sedan vill jag nog säga att hela den diskussion som pågår om att ett eventuellt hembud skulle innebära att man slog sönder bostadsrätten inte har fog för sig. Låt mig erinra om att vi fram till 1968 hade priskontroll vid överlåtelse av bostadsrätt. Hyresnämnden skulle godkänna priset innan överlåtelsen blev giltig. Sedan den statliga priskontrollen upphörde att gälla införde man inom HSB och Riksbyggen särskilda prisrekommendationer, som avskaffades 1973. Vid den tidpunkten hade man mycket liten värdestegring på bostadsrätterna. En reglering av överlåtelsepriserna är inte främmande för bostadsrättsinstitutet. Nuvarande lagstiftning medger att en bostadsrättsförenings stadgar innehåller prisregler. Diskussionen bör därför inte gälla om vi skall ha en möjlighet till priskontroll, utan den bör i stället röra sig kring frågan hur en sådan skall kunna göras effektiv. Man vet nämligen att de nuvarande prisreglerna ofta nonchaleras.

När det gäller hembudsregeln finns det anledning att erinra om att fram till den 1 juli 1972 kunde en bostadsrättsförening i sina stadgar ha föreskrifter om hembudsskyldighet även beträffande bostadslägenheter. Det var först då man inskränkte hembudet till enbart lokaler.

Bakgrunden till att man då gjorde en förändring var att bostadsrätten inte skulle vara sämre ställd än hyresrätten med avseende på byte. Bytesrätt för hyreslägenheter hade införts 1969. Dessutom var prisökningarna vid den tiden mycket måttliga. En hembudsregel kan och skall självfallet utformas så att bytesrätten består. Man kan inte med fog påstå att en hembudsregel skulle slå sönder bostadsrättsinstitutet, och man kan inte påstå att vi fram till 1972 inte hade några bostadsrätter i det här landet i bostadsrättslagens mening.

Ansvar för bostadspolitiken är uppdelat mellan staten och kommunerna. Staten svarar för de ekonomiska åtgärder som behövs för att garantera det nödvändiga byggandet och för att begränsa boendekostnaderna. Det är ett stöd som även kommer bostadsrättsföreningarna till godo. Kommunerna svarar för bostadspolitikens genomförande. Det ligger inom kommunernas ansvarsområde att åstadkomma socialt och fysiskt fungerande bostadsmiljöer. Skall befolkningssammansättningen bli allsidig är det nödvändigt att kommunerna får ett inflytande över bostädernas fördelning.

Kommunernas möjlighet att genomföra sin del av bostadspolitiken är väsentligt mycket sämre när det gäller bostadsrätter än när det gäller hyresrätter. Detta förhållande kan avhålla kommunerna från att låta nyexploatering ske i bostadsrättsform. För att kommunerna skall kunna ta sin del av ansvaret för bostadspolitiken måste de också ha en möjlighet att påverka utvecklingen, och bostadsrätterna kan i detta sammanhang inte lämnas vid sidan om.

Ur principiell synpunkt innebär det ingenting nytt att en bostadsrättsförening för att få bildas måste acceptera stadgebestämmelser av visst innehåll. Det gäller redan i dag så till vida att stadgarna inte får strida mot bostadsrättslagens bestämmelser. För alla ekonomiska föreningar gäller vidare att stadgarna får innehålla särskilda villkor för stadgeändringar som medlemmarna inte direkt råder över. För att en ändring skall få ske kan det exempelvis krävas att ändringen sanktioneras av en huvudorganisation. Stadgebestämmelsernas innebörd har starkt bidragit till att vi har kunnat bygga upp en sammanhållen föreningsrörelse.

Jag tror att vi gör klokt i att inte i förväg låsa oss vid den ena eller den andra lösningen. Kerstin Ekman och jag är, såvitt jag förstår i alla fall, överens om att den prisutveckling man har på bostadsrätterna, framför allt i Stockholms innerstad, inte är acceptabel och att den prisutvecklingen inte utan vidare kan tillåtas fortgå. Då måste vi diskutera hur vi på ett klokt sätt skall komma till rätta med spekulationsvinsterna. Det gör vi inte genom att bygga nya bostadsrättslägenheter i Stockholms innerstad på mark som inte finns, och vi gör det inte heller genom att förvandla hyreslägenheterna till bostadsrättslägenheter utan hembud.

Anf. 19 KERSTIN EKMAN (fp) replik:

Herr talman! Beträffande det som bostadsministern sade om att det folkpartistiska statsrådet inte följde kommitténs tankar när det gäller hembud, så kan vi nog i dag säga att det var väl att hon inte gjorde det. Kommittén kunde ju inte ana vad politiker i Stockholm kunde komma på när det gäller att ställa till det.

Hembudsvänget presenteras ibland som om föreningarna skulle få frihet att ha prisregler. Det är en missvisande beskrivning. Den friheten har föreningarna redan i dag, men beslut måste fattas i enlighet med interdemokratiska regler. Medlemmarna fattar själva beslutet.

Ett avskaffande av 11 a § leder till något helt annat, nämligen fritt fram för kommunerna att tvinga fram kontorsbildade föreningar där stadgarna i viktiga avseenden aldrig kan ändras av medlemmarna, och där interdemokratin för all framtid är avskaffad i viktiga frågor.

De kommunala försöken att bestämma stadgarna i bostadsrättsföreningarna innebär ett hot, Hans Gustafsson, inte bara mot de enskilda bostadsrättsföreningarna utan också mot den s. k. rikskooperationens oberoende. Hembudet är rätten för kommunen, men blir ett tvång för den enskilde.

När det gäller frågan om man fördärvar möjligheterna för bostadsrätten kan vi bara ta och titta på vad lagutskottet sade när vi fattade beslut om de här ändringarna av bostadsrättslagen för ungefär ett år sedan här i kammaren. Lagutskottet ville då understryka att bostadsrätten som upplåtelseform i avsevärd mån påverkas negativt om bostadsrättsföreningar får möjligheter att införa klausuler om hembudsskyldighet eller därmed jämförbara föreskrifter.

Det hade varit roligt om jag hade fått en kommentar till Stockholmsfallet.

*Om inflytandet
över stadgar för
bostadsrättsföre-
ning m. fl.*

Nu tillsätter bostadsministern en utredning. Man kan säga mycket om avsikten med det och nödvändigheten av det. Socialdemokraterna gjorde nyligen ett stort nummer av att de slaktade utredningar som tidigare regeringar hade tillsatt. När det gäller en del av dem kan man beklaga att de försvann, t. ex. stadsförnyelsekommittén. I stället tillsatte man under buller och bång bostadskommittén, där man samlade allt.

Vad har den aviserade kommittén för syfte. Hans Gustafsson? Skall den göra det möjligt för bostadsministern att acceptera bl. a. det som Mats Hulth i Stockholm lanserar? Kan bostadsministern acceptera vitesklausuler? Skall börsbolag ha möjlighet att tillsammans med kommuner skaffa sig ett inflytande över kooperativa föreningars stadgar? Här står bl. a. börsbolag och kommuner mot bostadsrättsinnehavare.

Anf. 20 ROLF DAHLBERG (m) replik:

Herr talman! Vi har nu fått klart för oss att de här åtgärderna är föranledda av de höga priserna på bostadsrättslägenheter i Stockholms innerstad. De beror på det faktum att det är en begränsad marknad inom tullarna, och den kommer helt naturligt alltid att vara begränsad. Det är tydligen detta faktum som nu skall styra lagstiftningen för hela landet.

I landet i övrigt har vi i dag ingen bostadsbrist. Vi har där en sjunkande prisnivå på bostadsrätter. På många håll – t. ex. på en del orter i mitt hemlän, Gävleborg – får man när man säljer bostadsrättslägenheter över huvud taget inte ut den insats som man en gång betalade, på grund av att det finns ett överskott på bostäder över huvud taget. Men de som drabbas av den situationen får ingen hjälp. De får ingen garanti för att ens få tillbaka den insats de en gång betalade.

När jag använde liknelsen med människornas möjligheter att investera i bilar, båtar och videoapparater gjorde jag det enbart för att visa på att svensken i gemen kan göra en rimlig insats även när det gäller bostaden. Många gånger hävdas det från socialdemokratiskt håll att det bara är de penningstarka som har möjlighet att skaffa sig en bostadsrätt. En utredning som HSB gjorde här i Stockholm 1978 visade att det var ett genomsnitt av svenska folket som bodde i HSB:s bostadsrätter.

Den spekulation som uppstått i Stockholms innerstad är naturligtvis ofrånkomlig när det är en stor efterfrågan och ett litet utbud. Jag håller med om att man naturligtvis skall titta noga på denna spekulation och vidta åtgärder mot den. Vi har där hävdat att det enda riktiga från samhällets sida är att införa en rimlig realisationsvinstbeskattning för dem som spekulerar i bostadsrätter. Men då skall vi också komma ihåg att det bara är 6 à 7 % av bostadsrätterna i Stockholm som omsätts per år. Det helt övervägande antalet personer som köper en bostadsrättslägenhet gör det för att bo i den. Det är alltså faktum. Då finns det inte anledning att generellt vidta kraftfulla åtgärder; realisationsvinstbeskattningen är ett bra sätt att komma åt eventuell spekulation.

Anf. 21 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Nr 90

**Fredagen den
4 mars 1983**

---

*Om inflytandet
över stadgar för
bostadsrättsför-
eningar m. fl.*

Herr talman! Kerstin Ekman säger att det var tur att den folkpartistiska bostadsministern inte följde bostadsrättskommitténs förslag, när vi nu ser den diskussion som pågår i Stockholm. Men det är ju möjligt, att om hon hade följt bostadsrättskommitténs förslag, hade vi sluppit den diskussion som nu pågår. Då hade vi kanske haft möjlighet att införa hembud i nybildade bostadsrättsföreningar. Jag sade det närmast som ett bevis på att man inte kan dra slutsatser innan en utredning är tillsatt – inte ens när betänkandet är framlagt. Här handlade man alltså på rakt motsatt sätt.

Sedan tar Kerstin Ekman upp frågan igen och säger att föreningarna själva skall få besluta. Men, Kerstin Ekman, skall jag då tolka detta uttalande på så sätt att ett införande av en hembudsregel som ger möjlighet för bostadsrättsföreningen att i demokratisk ordning besluta om införande av hembud i stadgarna gör Kerstin Ekman nöjd? I så fall är det ju verkligen bostadsrätts-havarna som fattar beslutet. Jag har uppfattat Kerstin Ekman på det sättet att jag har henne med mig så långt. Ett hembud med den innebörden är Kerstin Ekman beredd att ställa sig bakom.

Sedan är det ju så, som Rolf Dahlberg med rätta påpekar, att problemen när det gäller värdestegring på bostadsrätter är särskilt stora i Stockholms innerstad. Problemen finns även på andra håll i vårt land, men inte i samma omfattning som här. Det är detta förhållande som har föranlett Stockholms kommun att inleda en diskussion. Stockholms kommun vill inte påtvinga hela landet en lagstiftning som egentligen bara behövs för Stockholms innerstad, och därför överväger vi om inte den kommun som vill skall kunna få rätt att tillämpa hembud. Jag tycker att det är en ganska fin hållning av Stockholms kommun, för det är där problemen finns i första hand.

Vidare noterar jag med tillfredsställelse att Rolf Dahlberg tycker att vi skall införa en ordentlig realisationsvinstbeskattning för bostadsrätterna. Jag hoppas att jag skall kunna vara med och villfara den framställningen. Jag tror också att en sådan beskattning behövs men den löser ju inte det problem vi står inför nu. Och det är inte riktigt när Rolf Dahlberg menar att vem som helst kan skaffa sig en bostadsrättslägenhet i Stockholms innerstad.

Jag delar Rolf Dahlbergs uppfattning att de allra flesta som skaffar sig en bostadsrätt gör det för att bo där – inte för att spekulera med den. Men förr eller senare skall de av någon anledning byta bostad, och då tar de ut den värdestegring som har uppstått, trots att inget spekulationssyfte har förelegat.

Jag har försökt att mycket noga studera prisutvecklingen i Stockholm. Jag kan säga att minimipriset för en bostadsrätt i Stockholms innerstad är 100 000 kr. rummet – är det ett rum och kök kostar det 100 000 kr., är det tre rum och kök kostar det 300 000 kr. osv. Inte kan väl människor med vanliga begränsade inkomster – oavsett om samhället eller bankerna ställer lån till förfogande – sägas ha möjligheter att på likvärdiga villkor skaffa sig bostäder under de förutsättningarna? Inte är det rimligt att staten skall subventionera bostadsrätter, där sedan de som säljer bostadsrätten skall kunna ta ut en

Fredagen den
4 mars 1983

*Om inflytandet
över stadgar för
bostadsrättsföreningar m. fl.*

spekulationsvinst beroende på att staten har varit med och subventionerat tillkomsten av den?

Jag tycker att de här frågorna är så pass allvarliga och så pass besvärliga att vi har anledning att ordentligt se på dem och därefter ta ställning.

Jag förstår att det är lockande för Kerstin Ekman och andra att försöka kamma ut vad man kan redan nu. Men om ni lugnar er till dess utredningen är färdig kan vi ha en ordentlig diskussion och se vad det är vi bör göra i den här frågan för att komma till rätta med problemen. Jag har ju också berört detta i mitt svar. Det är mycket komplicerade frågor.

Rolf Dahlberg pekade på att vi får två sorters bostadsrätter. Det är ett problem. Ett annat problem är till vem hembudet skall ske. Det är ytterligare ett problem hur priset skall bestämmas för en bostadsrätt.

Låt oss också vara överens om, Kerstin Ekman, att de som nu har bostadsrätter – och som i reportage i tidningarna säger att de varken vågar måla eller tapetsera för att de är rädda för hembud – i lugn och ro kan måla och tapetsera. Det kommer inte att bli aktuellt med hembud för annat än nybildade bostadsrättsföreningar. Något annat har inte begärts av någon – inte av Stockholms kommun och inte av någon annan heller.

Anf. 22 KERSTIN EKMAN (fp) replik:

Herr talman! När det gäller hembud kontra prisregler för dem som har bestämmanderätten i föreningen försökte jag i mitt första inlägg förklara att jag inte är emot detta. Men hembudsskyldigheten, alltså ett "tullande" på 11 a §, är vi principiellt emot i folkpartiet. Tillåter man en endaste liten lucka där, släpper man fram t. ex. Värmdömodellen eller Skarpnäcksmodellen – det som jag tagit upp i min fråga, dvs. vetorätt för kommunerna mot vissa stadgändringar och vite i stadgändringar. Det är fråga om att inte ge kommunerna makt över, som här är fallet, Kooperationerna. Grunden för Kooperationen är att man bestämmer själv. Gör man inte det är Kooperationen en utväxt på den offentliga sektorn.

Jag tror att vi kan vara eniga om att det är en illusion att priskontrollen av bostadsrätter skulle göra sådana lägenheter mer tillgängliga. Om kommuner tvingar fram konstgjort låga priser i en del nybyggda lägenheter gör det inte andra lägenheter mer tillgängliga – snarare skulle det minska tillgången på bostadsrättslägenheter.

Nej, bostadsministern, att omvandla och bygga nytt är den väg som vi har talat för från folkpartiet. Att man sedan ordnar möjlighet för kommunalborgen vid köp, alltså inte bara vid ombildande utan också vid köp av bostadsrätten, och kanske ger ungdomar möjlighet att bospara tror jag är de rätta vägarna, inte några nya kontroller.

Anf. 23 ROLF DAHLBERG (m) replik:

Herr talman! Bostadsministern och jag är nu överens på några viktiga punkter, nämligen att problemet är lokaliserat till Stockholm och främst till dess innerstad. Men då är det litet underligt när man hör bostadsministern säga att det här systemet skall tillämpas på nya bostadsrätter, de gamla skall

gå fria. Mig veterligt byggs det utomordentligt litet i Stockholms innerstad. Det är i de gamla, redan befintliga bostadsrätterna som eventuell spekulation förekommer. Jag förstår inte varför inte en riktigt utformad realisationsvinstbeskattning skulle kunna suga upp de oskäligen vinster som uppkommer i några få fall. Som jag har påpekat är det i det helt övervägande antalet fall så att man skaffar sig bostadsrätten för att bo där, inte för att spekulera.

När bostadsministern närmare studerat frågan, som han säger att han nu skall göra, tror jag att vi kan hitta en annan lösning än den som först föresvävade bostadsministern.

Anf. 24 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Kerstin Ekman tog flera gånger upp och underströk vikten av att det är bostadsrättsinnehavarna som skall fatta beslut i god demokratisk ordning. Men, Kerstin Ekman, varför skulle de då inte fatta beslut om att införa hembud? Anses de inte ha tillräcklig mognad för att ta det beslutet, om bostadsföreningen själv vill ha det? Skall det vara samhällets uppgift att hindra dem från att ha hembud? Vad är det för liberal princip som innebär att samhället måste lägga hinder i vägen för innehavarna av bostadsrätt att fatta sina beslut? Jag förstår inte det.

Kerstin Ekman säger att vi skall ordna detta genom att bl. a. införa kommunalborgen på köp av bostadsrätt. Kerstin Ekman menar alltså att man skulle ha en kommunalborgen på 400 000–500 000 kr. för en trerumslägenhet i Stockholms innerstad och att det skulle vara ett samhällsligt intresse. Vem skulle kunna utnyttja den borgen? Inte människor med rimliga inkomster!

Rolf Dahlberg säger att detta bara kommer att gälla nya bostadsrätter och att det inte skulle bli så många nya bostadsrätter, för det går inte att bygga i Stockholms innerstad. Men det är faktiskt så att detta inte bara är ett Stockholmsproblem, även om det är svårast här. Problemet är störst i Stockholm, men problem finns också på andra håll. Dessutom gäller möjligheten att införa hembud inte bara nybyggda hus utan också fall där man ombildar hyresrätt till bostadsrätt.

Jag tycker inte att frågan om hembud står i ett motsatsförhållande till frågan om en realisationsvinstbeskattning. Nu är det tyvärr så, och det vet Rolf Dahlberg lika bra som jag, att det har visat sig mycket svårt att få ut någon realisationsvinstskatt vid tillämpningen av ett system med sådan beskattning. Det kan vi se på villamarknaden, och det kommer också att gälla beträffande bostadsrätterna. Om vi skall införa en realisationsvinstbeskattning på bostadsrätter, kommer det att krävas ganska långtgående ingrepp och en insyn i bostadsrättsföreningarnas verksamhet för att vi skall kunna få till stånd en tillräcklig kontroll i sammanhanget.

Jag tycker att vi skall fortsätta diskussionen i denna fråga, för att se om vi gemensamt kan hitta någon bra lösning på den. Vad som nu är aktuellt, herr talman, är alltså att mot bakgrund av de problem som vi nu behandlat få till stånd en ordentlig översyn av de frågor som har anknytning till hembud och priskontroll.

Fredagen den
4 mars 1983

---

*Om inflytandet
över stadgar för
bostadsrättsför-
eningar m. fl.*

Anf. 25 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Jag tycker att det är utmärkt av bostadsministern att tillsätta en utredning på det här området. Jag har under årens lopp väckt flera motioner i riksdagen, där jag tagit upp hembudet och sagt att en hembudsskyldighet bör finnas i kommuner där det förekommer problem. Jag har väckt förslag om priskontroll för att man skall kunna hålla tillbaka spekulativen i bostäder och bostadsrätter, och jag har motionsvägen ställt krav på införande av realisationsvinstbeskattning. Jag tror att det är en kombination som behövs för att vi skall få rätsida på en del av de avarter som förekommer på bostadsmarknaden, kanske framför allt i Stockholm.

Jag blir lika överraskad varenda gång som ledamöter i riksdagen framträder som ett slags specialister på Stockholms bostadsmarknad. Bostadsmarknaden i Stockholm är ju mycket speciell, inte bara i vad avser Stockholms innerstad. Också i Stockholm närhet finns attraktiva områden, där det förekommer en mycket stark förmögenhetsökning inom bostadsägandet.

Vad som uppenbarligen har retat Kerstin Ekman är det avtal som har träffats i Stockholm. Men den helt vanlige medborgaren kan fråga sig vad det är för märkvärdigt i att Stockholms kommun och en byggmästare som skall uppföra ett nytt område på en attraktiv plats i Stockholm, kommer fram till att det skall finnas en hembudsklausul i bostadsrättsföreningens stadgar? Om båda parter vill motverka spekulativ i lägenheterna och alltså har samma intresse, bör de kunna sluta ett avtal, som de kan hålla sig till.

Ingen annan har reagerat mot detta än Kerstin Ekman, som kommer från Göteborg och tillhör folkpartiet. Det är ju en ganska märklig reaktion. Kanske ännu märkligare är att Kerstin Ekman i sitt första inlägg säger att man inte skall tvinga folk till hembud. Inte en enda människa i vårt land tvingas ju att flytta in i en bostadsrättslägenhet.

Man skulle vidare kunna tro att efter hand som debatten om hembudet fortskrider skulle all medlemstillströmning stanna av i en sådan organisation som det konsumentkooperativa HSB. Folk skulle då tveka inför att gå in i organisationen och där ställa sig i kö för att få en bostadsrättslägenhet. Men det intressanta är, herr talman, att förhållandet är det rakt motsatta. Aldrig tidigare har medlemstillströmningen till HSB varit så stor som nu. Det är en enorm anslutning av nya medlemmar, som ser bostadsrätt som den framtida boendeformen. Detta gäller alltså trots allt vad Kerstin Ekman och andra säger om en eventuell hembudsskyldighet i Stockholm. En eventuell hembudsskyldighet i Stockholm har bara ett syfte – att förhindra spekulativ i bostadsrätter. Vad har folkpartiet för intresse av att stödja spekulanter i bostadsrätter? Kan det vara en partipolitisk linje att hävda i Sveriges riksdag?

Anf. 26 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Låt oss, bostadsminister Gustafsson, tala om hembudsskyldighet i den mening som jag har tagit upp den i frågan. Vad det egentligen gäller, säger bostadsministern, är "rätt att lösa bostadsrätten". Jag får inget

svar på vad bostadsministern tycker om de här idéerna från Mats Hulth i Stockholm eller om – om jag skall tala för min egen hemkommun – det som har tagits upp i Göteborg. I det ena fallet gäller det vitesföreskrift om man ändrar stadgarna i bostadsrättsföreningen, i Göteborgsfallet vill man införa Värmdömodellen, dvs. vetorätt för kommunen och föreningens medlemmar att göra stadgeändringar. Det är detta frågan gäller, och det borde Oskar Lindkvist också ha med i sin replik till mig.

Jag tycker det är underligt, Oskar Lindkvist, att säga att inga har reagerat mot detta. Då läser Oskar Lindkvist inte tidningarna, men det gör jag. Man har i Stockholmsfallet sagt att när de blivande bostadsrättsinnehavarna flyttar in kommer de att upptäcka att kommunen och byggherren har fått rätt att genom vitesföreskrifter stoppa en stadgeändring. Det är underligt att den som har jobbat med kooperation inte reagerar mot sådana inskränkningar i föreningars självbestämmanderätt. I detta fall är det Stockholms kommun som kan föreskriva saker och ting. Vi kan gå vidare: Skall energiverket kunna motsätta sig stadgeändringar för OK? Skall lantbruksstyrelsen kopplas in när det gäller LRF? Skall livsmedelsverket kopplas in när det gäller Konsums stadgar?

Frågan om hembud gäller rätten för kommunen att bestämma över föreningens stadgar och medlemmar.

Anf. 27 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Kerstin Ekman beklagar att hon inte får något svar från mig på frågan om vad jag tycker om Mats Hulths förslag. Jag har sagt att Stockholms kommun har gjort en omfattande utredning och fått många remissvar. De visar att vi här har besvärliga problem. Men de visar också att det inte är självklart hur problemen skall lösas. I Stockholms kommuns utredning är det klart utsagt att kommunen inte anser sig ha lösningen på problemen.

Vi har haft en ingående diskussion, och vi är överens om att vi skall förhindra spekulationsvinster. Mot den bakgrunden, Kerstin Ekman, har jag här i kammaren i dag redovisat att jag kommer att tillsätta en utredning för att pröva dessa frågor. När den är färdig får vi diskutera om det skall bli hembudsskyldighet eller inte.

Kerstin Ekman återkommer ständigt till det s. k. Skarpnäcksavtalet. Det avtalet är en konsekvens av att Birgit Friggebo underlät att följa bostadsrättskommitténs förslag. Hade hon gjort det, hade Stockholms kommun inte behövt teckna avtal av denna innebörd. Då hade verkligen de blivande bostadsrättsinnehavarna själva kunnat fatta beslut om att införa hembudsskyldighet.

Anf. 28 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Kerstin Ekman sade att hon läser tidningar. Det hedrar henne naturligtvis. När det gäller hembudsskyldigheten läser hon speciellt Svenska Dagbladet. Jag tillhör dem som inte tar minsta intryck av Svenska Dagbladets politiska kungörelser. Skulle man hämta sina uppfattningar där,

*Om inflytandet
över stadgar för
bostadsrättsför-
eningar m. fl.*

skulle man anse att allt är bra även om det sker mycken spekulation på bostadsmarknaden. Mina erfarenheter av bostadsrätten har jag faktiskt fått under mitt riksdagsarbete och under min långa tid som anställd i Hyresgästernas riksförbund.

Nu säger Kerstin Ekman i sitt senaste inlägg att det här är någonting som motverkar Kooperationen, och jag räknade med att det yttrandet skulle komma. Då är det bra att veta att HSB har infört en treårsregel som innebär – och det gäller de senaste årens produktion – att den som flyttar in i en HSB-lägenhet godtar att om avflyttning sker inom en treårsperiod, så skall priset vid avflyttningen beräknas enligt en viss beräkningsklausul.

Medlemmarna och HSB:s riksförbund är överens om att detta är ett bra sätt att motverka spekulation i bostadsrätter. Så Kerstin Ekman och Svenska Dagbladet blir allt ensammare om att slåss emot hembudet i den utformning som, tycker jag, Hans Gustafsson alldeles riktigt gav uttryck för när han sade att man skall lägga beslutet där medlemmarna finns – alltså en föreningsstyrd beslutsverksamhet över bostadsrätten.

Jag tycker, herr talman, med förlov sagt att bostadsrätten är en alldeles för fin demokratisk boendeform, den kanske bästa vi har på svensk bostadsmarknad, för att vara förbehållen några få som har mycket gott om pengar. Detta skall vara en möjlighet för alla medborgare som vill lösa sin bostadsfråga med bostadsrätt.

Anf. 29 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Vilka tidningar jag läser och inte läser är kanske ointressant för kammaren, men jag kan nämna att jag har läst bl. a. Göteborgs-Posten – apropå detta att vi skall tala för våra hemkommuner. Det är alltså inte bara en tidning som skrivit om det här, utan det har stått i såväl Dagens Nyheter och Expressen som Göteborgs-Posten om oron bland människor.

Att ta upp vad HSB gjort och inte gjort tycker jag är fel när man diskuterar inskränkningar i Kooperationens möjligheter att påverka sina egna medlemmars intressen. Det är ju tal om *hembud* som gör det möjligt för *kommunen* att påverka.

Anf. 30 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Nej, Kerstin Ekman, det är bra att man har erfarenheter att jämföra med när man diskuterar ett eventuellt hembud till kommunen.

Om man följt debatten mycket noga vet man ju att det är fråga om ett visst hembud inom det konsumentkooperativa HSB. Principen finns där, reglerna finns där, överenskommelsen är träffad. Om utformningen sedan skall bli den att det sker ett hembud till kommunen eller hembud exempelvis till det konsumentkooperativa HSB eller bostadsrättsföreningarna är någonting som jag utgår från att utredningen har i uppgift att försöka hitta en lösning på. Men det är inget fel. Kerstin Ekman, att man har erfarenheter att bygga på när man skall jämföra hur hembudet kan komma att spela in på bostadsrättsmarknaden.

6 § Svar på interpellation 1982/83:67 om förslag att införa en s. k. småhusavgift m. m.

Nr 90

Fredagen den
4 mars 1983

Anf. 31 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Rolf Dahlberg har ställt följande frågor till mig:

1. Kommer bostadsministern att föreslå införandet av någon form av småhusavgift?

2. Kommer en eventuell sådan avgift att drabba dem som inte har räntesubventionerade statliga lån?

3. Skall bostadsrättsinnehavarna i framtiden vara skyldiga att underkasta sig hembud, priskontroll och kommunal anvisning när de vill sälja sin bostadsrätt?

4. Om dessa vittgående inskränkningar i förfoganderätten införs, vad kvarstår då av bostadsrättsinstitutet?

Jag besvarar de två första frågorna i ett sammanhang.

Det är främmande för mig att ställa småhusägare i ett motsatsförhållande till andra grupper av boende, som ofta sker i den bostadspolitiska debatten. Som jag har framhållit, bl. a. i direktiven till bostadskommittén, bör varje hushåll ha ekonomiska möjligheter att uppnå en tillräckligt god standard när det gäller utrustning, utrymme och yttre miljö, oavsett besittningsform.

Av direktiven till bostadskommittén framgår vidare, att den reala ökningen av bostadssubventionerna måste begränsas samtidigt som de grundläggande bostadspolitiska målen bevaras. Det innebär att automatiska ökning av subventionerna och eventuella reformer måste betalas på annat sätt.

Bostadskommittén har fått till uppgift att före halvårsskiftet 1984 lämna långsiktiga förslag när det gäller bostadssubventionerna. Som jag har framhållit i direktiven kan temporära åtgärder bli nödvändiga under den tid utredningsarbetet pågår. Jag vill påminna om att bostadsdepartementets anslag kan beräknas öka med nära 3,7 miljarder kronor under budgetåret 1983/84, utan att några kostnadskrävande reformer påverkar budgeten.

Enligt min mening bör uppoffringarna för inkomstökningar och utgiftsbe-
gränsningar så långt det är möjligt fördelas efter bärkraft. De som har låga bostadskostnader och en hög bostadsstandard har allmänt sett de bästa möjligheterna att bidra till lägre budgetunderskott, såvitt avser bostadssektorn. Sådana hushåll finns bland småhusägare, bostadsrättshavare och hyresgäster.

När det gäller Rolf Dahlbergs två sista frågor ber jag att få hänvisa till det svar jag nyss har lämnat på interpellationen av Kerstin Ekman om inflytandet över stadgar för bostadsrättsföreningar m. fl. Avsikten är alltså att regeringen skall tillkalla en särskild kommitté för att överväga frågan om hembud m. m. vid överlåtelse av bostadsrätt. Övervägandena skall endast avse nybildade bostadsrättsföreningar.

Om förslag att införa en s. k. småhusavgift m. m.

Fredagen den
4 mars 1983

*Om förslag att in-
föra en s. k. små-
husavgift m. m.*

Anf. 32 ROLF DAHLBERG (m):

Herr talman! Bostadsministern är egentligen väldigt fåordig och oprecis i detta svar, och jag får en känsla av att bostadsministern är besvärad av mina frågor.

Den reala ökningen av bostadssubventionerna måste begränsas, säger bostadsministern, och det är jag den förste att stryka under. Men vad drar då bostadsministern för slutsatser av den tanken? Det är svårt att utläsa i detta svar. Däremot har vi under den senaste tiden fått en rad propäer från olika håll inom socialdemokratin om hur man har tänkt sig detta. Mats Hulth i Stockholm har tidigare figurerat här i debatten, och han kräver en småhusavgift. Det finns socialdemokratiska ledamöter här i kammaren som strax före jul väckte en motion där de krävde samma sak. Bostadsministern har själv i olika sammanhang sagt att småhusägarna måste vara med och betala. Men i detta svar får vi inte klarlagt om det skall bli en småhusavgift och hur den i så fall skall utformas. Vi kanske får klarhet i bostadsministerns nästa inlägg.

Huvudprincipen måste vara att man skall ta fördelningspolitiska hänsyn när man utformar statsskatten och att varje bostad i princip måste bära sina egna kostnader. I annat fall manipulerar man hela bostadsmarknaden. Konsumenterna har ingen som helst möjlighet att få reda på de verkliga kostnaderna, och deras möjlighet att rationellt välja bostad försvinner helt och hållet. På samma sätt uppluckrar man kostnadsansvaret hos producenterna, vilket också den utredning visar som heter just Uppluckrat kostnadsansvar. Det blir alltså ett dyrt byggande om vi har subventioner i alla ändar och ingen vet vad det hela kostar.

Bostadsministern gör ett häpnadsväckande påstående i svaret. Han säger att de som har låga bostadskostnader och en hög bostadsstandard har möjlighet att subventionera andras boende. Vad vet bostadsministern egentligen om deras ekonomiska situation? Låt mig ta ett exempel, som jag tror kan komma att bli aktuellt.

De som byggde ett litet småhus på 1930-, 1940- eller 1950-talet och som sedan har betalat av sitt hus, utan att få några subventioner alls eller mycket små subventioner av samhället, har i dag en låg boendekostnad. Det är alldeles riktigt. Men det är alltså fråga om äldre människor, kanske pensionärer med enbart folkpension och liten ATP. Vilka möjligheter har de att bidra till andras boendekostnader genom en ökad eller ny skatt?

Ett annat fall gäller den som har en hög standard i sitt boende och som har valt det. Är det säkert att han för den skull orkar med att ta ytterligare en pålaga? Eller skall han bli tvungen att flytta?

Det går naturligtvis aldrig att på dessa båda grunder fastställa vem som har möjlighet att bidra till det gemensamma i samhället. Här måste vi föra utjämningspolitiken via de vanliga skattereglerna, inte via pålagor som slår blint och utan hänsyn till hur förhållandena är för den ena eller den andra familjen.

Jag vill fråga bostadsministern:

Är det riktigt att bostadsministern och departementet funderar på att

införa en småhusavgift eller – som jag vill kalla det – en småhusskatt?

Hur är den i så fall tänkt att utformas? Är det den modell som presenterades i en motion före jul av två socialdemokrater man tänker använda?

Jag och väldigt många med mig skulle vilja ha ett klart svar på dessa frågor.

Anf. 33 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Jag instämmer med Rolf Dahlberg i att det besked som bostadsministern gett på frågan om småhusavgift är diffust. I och med att bostadsministern inte avvisar tankarna på att införa en småhusavgift måste det vara rimligt att konstatera att regeringen inte heller är främmande för att införa en särskild avgift på landets småhus.

Bostadsministern konstaterar i svaret att de som har låga bostadskostnader har de bästa möjligheterna att bära större bördor. Dessa människor finns både bland småhusägare och bland bostadsrättshavare och hyresgäster, understryker bostadsministern. Men om det skall finnas någon grund för det konstaterandet, avvisa då tanken på specialavgifter som riktar sig mot endast en av dessa tre besittningsformer!

De beskattningsinstrument som redan finns är tillräckliga, herr bostadsminister. Det gäller att avväga de skatter som redan utgår så att de ger en rimlig fördelning av avgifterna mellan bostäder av olika ålder och storlek och mellan olika besittningsformer. Vi bör inte införa några nya beskattningsformer, utan vi skall se till att den beskattning som finns utformas så, att det fördelningspolitiska resultatet blir rimligt. Men i den avvägningen handlar det inte enbart om skatter och avgifter, utan i den skall vägas in också de direkta bostadsbidragen och räntesubventionerna, som bostadskommittén skall se över.

Ge ett klart besked till landets villaägare om att någon straffbeskattning för att de valt att placera sitt sparande i ett bra familjeboende inte skall införas! Oroa inte ständigt med propåer om nya avgifter och nya skatter! Sveriges problem är sannerligen inte att vi har för få skatter och avgifter – det räcker med de instrument som finns. Diskutera hur man skall fördela skattetrycket rimligt!

Anf. 34 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Både Rolf Dahlberg och Kerstin Ekman tycker att jag inte har varit tillräckligt tydlig när jag svarat på deras frågor – ungefär samma resonemang fördes i anslutning till svaret på den föregående interpellationen. Jag är verkligen förvånad över att parlamentariker i den här kammaren, som själva ofta har till uppgift att sitta i statliga utredningar, vill ha svar på frågorna innan utredningarna har börjat arbeta. Ni vet ju båda två att vi har gett bostadskommittén i uppdrag att se över hela finansieringssystemet liksom att vi, som jag sade tidigare, skall tillsätta en kommitté för frågan om hembud. Om andra vill ha svar på frågorna innan utredningarna är klara, kan jag möjligen förstå det, men att parlamentarikerna i riksdagen ropar efter

Fredagen den
4 mars 1983

Om förslag att införa en s. k. småhusavgift m. m.

beslut dessförinnan förvånar mig verkligen. Vi har ju tagit på oss uppgiften att studera frågorna.

Jag vill sedan gå vidare till det som framför allt Rolf Dahlberg tog upp, nämligen det som sades i svaret om att den som har en låg bostadskostnad och en hög bostadsstandard allmänt sett har bättre möjligheter att medverka till en minskning av budgetunderskottet än andra. Jag tror att det är ett påstående som håller. Jag sade "allmänt sett". Det är klart, att vill man ägna sig åt att leta upp enskilda personer, så kan man säkert hitta dem som befinner sig i en annan situation än den som här allmänt beskrivs.

Får jag sedan gå över till frågan om en småhusavgift. Kerstin Ekman säger att vi inte skall ha några specialriktade avgifter, utan det skall vara lika oavsett vilken besittningsform man har. Ja, men då borde jag ju införa en småhusavgift! Ni införde ju en avgift på bostadsrätter och hyreshus – det var mittenregeringens förslag. Med den utgångspunkt som Kerstin Ekman redovisar kan man fråga sig varför inte småhusen skall belastas med någon avgift? Skulle jag tillmötesgå Kerstin Ekman, borde jag skynda mig och lägga fram ett förslag på den här punkten, innan utredningen är klar.

Sedan säger Kerstin Ekman – och Rolf Dahlberg var inne på samma tankegångar – att det gäller att använda de nuvarande skattesystemen för att få fram ett resultat som är fördelningspolitiskt rimligt. Jo, det låter sig sägas! Nu vet jag att ni kommer att opponera er även om man skulle föreslå att höja skatterna i stället för att göra något annat. Dessutom är det ju så att skattepolitiken inte klarar det här. Hur skall man med skattepolitikens hjälp se till att den som inte betalar någon skatt bidrar till att sänka budgetunderskottet?

Jag tror att det är alldeles för förenklat att, som redan har gjorts i debatten här i dag, säga att pensionärer och andra kan drabbas och samtidigt säga, som Kerstin Ekman sade, att vi har tillräckligt med skatter och pålagor i det här samhället. Men om vi vill få ner budgetunderskottet – och det är många som ropar på det – måste vi också se till att vidta åtgärder som leder fram till detta. Och då måste man se på både pensionärer och inkomsttagare i vanliga nivåer, lika väl som på dem som lever på kapitalinkomster. Man måste se på deras totala situation. Bostaden är en del av deras sociala situation. Jag vet inte om pensionärerna känner sig mera lyckliga om de slipper en småhusavgift och i stället får sin pension reducerad, som de borgerliga regeringarna föreslog.

Får jag sedan beträffande småhusavgiften ställa en fråga till Kerstin Ekman och Rolf Dahlberg. De kommer väl att gå upp och säga: Det är inte vi som svarar, utan det är vi som ställer frågorna. Men låt mig ändå få göra det. Om det nu är så att kapitalkostnaderna per kvadratmeter bostadsyta – vi bortser alltså från alla driftkostnader och ser bara på kapitalkostnaderna och kommer därmed ifrån resenomanget att den som bor i villa skottar snö själv osv. – är väsentligt lägre för ett småhus än för ett hyreshus, tycker ni att det är bra? Vill ni ge mig ett enda gott argument varför det skall vara så, varför staten med sina medel skall tillse att den som har förmånen eller väljer att bo i ett småhus skall ha en betydligt lägre kapitalkostnad per kvadratmeter än den

som bor i ett hyreshus? Ni måste ju tycka att det är bra, eftersom ni inte vill ha några ändringar, men kan ni ge mig ett enda gott skäl till att det skall förhålla sig på detta sätt – från fördelningspolitisk eller annan synpunkt?

Jag kan inte hitta något skäl till det, men det förhåller sig faktiskt på det sättet i dag. Det är inte att använda de statliga subventionerna på 25 miljarder kronor på ett, i varje fall från vår synpunkt, tillfredsställande fördelningspolitiskt och solidariskt sätt.

Anf. 35 ROLF DAHLBERG (m):

Herr talman! Bostadsministern ondgör sig över att vi ställer frågor i förtid, dvs. innan utredningar är färdiga med sina betänkanden, speciellt utredningar som vi själva sitter i. Men det är ju inte det som är anledningen till frågorna, utan anledningen är de propåer som kommit från bostadsministern och honom närstående personer och som har oroat folk för vad som kommer att hända. Det enda konkreta i svaret är ju dessutom att bostadsministern säger att det kan bli fråga om temporära åtgärder innan utredningsarbetet är färdigt. Därför tycker jag att det finns helt legala skäl att ha den här debatten, speciellt som vi vet att det är en mycket stor oro ute i landet på grund av vad som förekommit i massmedia och på grund av de uttalanden som gjorts på dessa områden under den senaste tiden. Det är bara så. Jag kan försäkra bostadsministern att jag under mina sju år i riksdagen inte fått så många brev och telefonsamtal som jag fått sedan jag ställde den här interpellationen och den här diskussionen kommit i gång. Det här är frågor som verkligen rör sig. Lyssna på rörelsen, för nu rör det sig ute i landet, Hans Gustafsson.

Vi får inte några klara besked. Tack och lov för det, kanske man skall säga; det kanske inte blir så tokigt som det har antytts från socialdemokraterna. Men om man skulle införa en avgift på småhus efter den modell som fanns i den socialdemokratiska motionen före jul, kan jag peka på vilka orimligheter som blir följderna. Bl. a. kan vi direkt säga att de människor som byggde eller på annat sätt skaffade sig ett småhus på 30-, 40- eller 50-talen och som betalt sina lån och gjort rätt för sig utan att få några samhällseliga subventioner är de som i första hand kommer att drabbas. Det är helt klart.

Sedan säger bostadsministern i sitt svar någonting som jag också tycker är häpnadsväckande. Han börjar direkt med att säga:

”Det är främmande för mig att ställa småhusägare i ett motsatsförhållande till andra grupper av boende”. Ja, men ett förslag om en småhusavgift innebär ju precis detta. När småhusägaren har varit ute och skottat snö, klippt gräsmattan och rensat rabatter, skall han sedan gå in och betala en avgift för att grannen som bor i hyreshuset skall få en något lägre hyra. Det är ju innebörden av detta. Kan man tänka sig något bättre sätt att ställa två grupper på bostadsmarknaden mot varandra?

Anf. 36 KERSTIN EKMAN (fp):

Herr talman! Vi kan fortsätta att fråga varandra och inte svara på frågorna. Men jag tycker att det här är en viss skillnad på frågorna. De frågor som jag ville ha svar på tycker jag att man skulle kunna lämna ett svar på. Min första

---

Om förslag att införa en s. k. småhusavgift m. m.

fråga var: Vad anser bostadsministern om Mats Hulth's idéer i Stockholms kommun? Den frågan kom bostadsministern tillbaka till nu. Jag tycker att man här borde kunna få veta bostadsministerns åsikt. I anslutning till interpellationen av Rolf Dahlberg var frågan: Blir det någon avgift eller blir det inte någon avgift? Den frågan kan man väl svara ja eller nej på. Detta är helt andra frågor än de som gäller hur man skall fördela bostadssubventionerna som bostadskommittén har fått i uppdrag att utreda. I den utredningen sitter Rolf Dahlberg och jag med, och där skall vi arbeta med den frågan. Vi kommer att lämna svar på hur vi skall ställa oss till frågan om kvadratmeterpriset för villaägarna. Det är en alltför komplicerad fråga att svara direkt på. Det bostadssubventionssystem som vi har är någonting som vi skall utreda.

Anf. 37 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Det är inte så, Rolf Dahlberg, att jag ondgör mig över att ni ställer frågor. Vad jag uttalade min förvåning över var att ni ville ha svaren på de frågor som skall behandlas i den utredning som ni själva sitter med i, innan ni börjat utredningsarbetet.

Till Kerstin Ekman vill jag säga att det nog är behov av att ni läser direktiven en gång till, om ni skall fortsätta utredningsarbetet. Både frågan om avgiften och frågan om andra finansieringssystem via realbeskattning, reallån och liknande ting ingår i er utredningsuppgift. Jag att det är ganska konstigt att ni – som parlamentariker som själva sitter i utredningen – begär att jag skall gå upp här och säga att jag redan bestämt hur det skall bli. Det är ju ni som har fått i uppgift att undersöka detta. Jag hoppas att ni fullgör den uppgiften med intresse och att vi kan få fram goda synpunkter som så småningom kan läggas till grund för ett beslut.

Rolf Dahlberg säger att vi skall lyssna till de krafter som är i rörelse. Han har fått ovanligt många telefonsamtal och brev i den här frågan. Ja, fattas bara! Om man i den allmänna debatten uraktlåter att verkligen redovisa skäl, motiv och rättvisa, är det väl inte någon som är särskilt trakterad av en ny utgift. Det är ju en gammal känd sanning att ingen frivilligt avstår från ett privilegium som han eller hon redan har. Men om Rolf Dahlberg och Kerstin Ekman vill hjälpa till, om ni vill tala om hur det egentligen förhåller sig på bostadsmarknaden och om ni är intresserade av att vara med när det gäller att skapa en rimlig rättvisa och solidaritet i boendet, tror jag att vi skall kunna föra den här diskussionen på ett sådant sätt att folk begriper att vi har ett system, som inte står i överensstämmelse med rimliga fördelningspolitiska principer.

Att tala om den som själv rensar sina rabatter, Rolf Dahlberg, och som jämför sig med den som bor i hyreshus har inte med den fråga jag ställde att göra. Jag frågade: Tycker ni att det är rimligt att staten med subventionerade medel skall se till att den som bor i ett småhus har lägre kapitalkostnader än den som bor i ett hyreshus? Då är varken rabatter eller något annat med i bilden, utan enbart kapitalkostnaden. Är detta en uppgift för samhället? Jag tror inte det.

Jag tror nämligen att inte någon avsett att det skulle bli på detta sätt, utan det är i väldigt stor utsträckning en konsekvens av hög inflation, hög ränta och systemet med höga marginalskatter. Om det nu är så, borde ni vara intresserade av att vara med och ställa saker och ting till rätta.

Jag är inte säker på vem av debattörerna det var som i ett tidigare inlägg påpekade – jag tror att det var Rolf Dahlberg – att var och en borde betala för sin bostad, för den upplåtelseform som väljs. Jag vet att Rolf Dahlberg kan mycket, och jag hoppas att hans uttalande var ett olycksfall i debatten. Det är ju faktiskt så, Rolf Dahlberg, att det resonemanget innebär att den som i dag flyttar in i en trerumslägenhet skulle få betala 60 000–65 000 kr. i hyra, dvs. i stort sett lika mycket som en genomsnittlig inkomsttagare har i bruttoinkomst. Det är en helt horribel hållning.

Jag har i en tidningsintervju läst vad nationalekonomer säger, som jag trodde var mig närstående: Nog hör vi i detta land, där vi har det så gott ställt, själva kunna betala för våra bostäder. Det är ju aningslöst. Inte minst inflationen har ju skapat en situation, där det är omöjligt för människor med begränsade inkomster att efterfråga en tillfredsställande bostad i nyuppförda hus. Då är det rimligt att vi fördelar kostnaderna solidariskt. Det gör vi i viss utsträckning genom skattepolitiken och subventioner. Men det är också möjligt att inom bostadssektorn åstadkomma en bättre fördelning än den vi har i dag. Just med anknytning till bruksvärdesystemet, som den borgerliga mittenregeringen hade som utgångspunkt för sitt förslag beträffande hyreshusavgiften, är det inte på något sätt orimligt att tänka sig att de som bor i småhus skall vara med. I realiteten har ju småhusägarens kostnader relativt sett blivit lägre i och med mittenpartiernas förslag om en hyreshusavgift för hyresrätt och bostadsrätt.

Jag tror att det finns anledning att också på den punkten noga undersöka situationen. Min förhoppning är att den utredning, i vilken både Kerstin Ekman och Rolf Dahlberg sitter med, skall börja med att ordentligt klarlägga situationen när det gäller de olika upplåtelseformerna, eftersom så många resonemang är i gång. Ta reda på hur det faktiskt förhåller sig, och lägg med utgångspunkt häri fram ett förslag som ni tycker är skäligt ur rättvisesynpunkt och ur solidaritetssynpunkt! Låt oss sedan resonera om det! Då skall ni också få besked från mig på denna punkt. Det är faktiskt en aning tidigt att, som utredningens ledamöter gör, begära ett besked i dag.

Anf. 38 ROLF DAHLBERG (m):

Herr talman! Bostadsministern började med att säga att om man uraktlåter att redovisa motiven för en åtgärd, då får man ingen förståelse hos människorna, utan de reagerar negativt. Ja, det är en svidande kritik mot Mats Hulth i Stockholm och socialdemokratiska motionärer i den här kammaren. Det är ju enbart från det hållet som den här frågan har diskuterats. Ingen annan har haft någon tanke på att införa någon småhusavgift. Men den kritiken kan alltså riktas inåt mot partiet.

Jag hann i mitt förra anförande inte svara på Hans Gustafssons fråga om kapitalkostnaderna, men jag vill gärna göra det. Vår uppfattning är att det

---

Om förslag att införa en s. k. småhusavgift m. m.

*Om förslag att in-
föra en s. k. små-
husavgift m. m.*

skall råda neutralitet mellan olika upplåtelseformer. Och jag tror att det är alldeles riktigt, som Hans Gustafsson säger, att hög inflation, hög ränta och även den avdragsmöjlighet som funnits har gjort att det finns eller har funnits en skillnad. Men nu begränsas ju avdragsrätten, och då minskar snabbt fördelen med denna.

Samtidigt skall vi komma ihåg att vi när det gäller räntesubventionerna har tagit hänsyn till avdragsrätten genom att ge småhusägarna räntesubventioner i bara åtta nio år och låtit dem starta med en ränta på 5–5,5 %, medan däremot flerfamiljshusen har startat med 3 % i garanterad ränta. Vi har alltså försökt ta vissa hänsyn, men jag tror att detta i vissa fall något har slagit fel.

Vi skall också komma ihåg ett annat fenomen, som är ganska märkligt: byggkostnaderna för flerfamiljshus är i dag avsevärt högre än för motsvarande yta i småhus. Det är egentligen inte logiskt och riktigt, eftersom byggande i stor skala borde ge rationaliseringsvinster. Men så är tydligen inte fallet. Och det är också något som man skall väga in. Vad är orsaken till detta? Är det vad jag tidigare pekade på, den bristande känslan för kostnader i produktionsledet, genom att man får en total belåning på hela produktionskostnaden? Jag träffade häromdagen en pensionerad länsbostadsdirektör som påstod att just detta var den stora faran med att ge belåning upp till hela produktionskostnaden, eftersom det inte blir någon press på kostnaderna.

Anf. 39 Bostadsminister HANS GUSTAFSSON:

Herr talman! Det är inte så som Rolf Dahlberg säger. Just de som drabbas av avdragsbegränsningen i den nya skatteöverenskommelsen kan tillgodogöra sig marginalskattesänkningen. Men även om jag bortser från det och räknar på de nya underskottsavdragen, är fortfarande kapitalkostnaderna lägre för ett småhus än för ett hyreshus – det har ni möjligheter i kommittén att kontrollera – och detta kan inte vara rimligt.

Jag delar Rolf Dahlbergs uppfattning så till vida som att vi skall se vad vi kan göra för att hålla nere kostnaderna för byggandet av hyreslägenheter utan att försämra kvaliteten. Men det är en process som också byggföretagen i hög grad måste ägna sig åt. Tyvärr har vi haft dålig produktivitet utveckling inom svensk byggindustri under den senaste femårsperioden. Men genom den ökade igångsättning som nu sker kanske man också kan hoppas att produktiviteten stiger, i takt med de litet större volymerna. Dessutom kanske det kommer att säljas litet mer gardiner – men det är sagt mera inom parentes.

Jag begärde ordet egentligen därför att Rolf Dahlberg påstod att det var enbart Mats Hulth och motionärerna här i kammaren som tog upp frågan om en avgift på småhus. Jag vet i och för sig inte om Mats Hulth vill ha någon sådan avgift, så jag har svårt att kommentera det. Men om det nu är på detta sätt så hedrar det honom och de övriga förslagställarna att, i en fråga som är mycket lätt att utnyttja politiskt och som därigenom är obekvämt, ändå vilja ta upp till behandling rättvisan eller orättvisan i det system som föreligger.

Jag tycker att det är bra att de gör det. Det är också bra om vi i lugn och ro, med bibehållen fattning, ordentligt analyserar och funderar igenom de här problemen. Sedan får vi gemensamt ta ställning. Då får vi väga insatser på det här området mot insatser på andra områden. Jag tror att åtminstone Rolf Dahlberg delar uppfattningen att vi inte kan hämta särskilt mycket nya pengar direkt från statsbudgeten.

Anf. 40 ROLF DAHLBERG (m):

Herr talman! Får jag först ta upp en sak som bostadsministern frågade om i förra inlägget, men som jag av tidsskäl inte hann med, nämligen att jag sade att boendet i princip måste betala sina kostnader. Det sade jag, och det menade jag. Det är alltså den princip man skall ha. Att vi sedan på olika sätt från samhällets sida vill underlätta för människorna att få tag på en rimlig och riktig bostad är en princip som vi också är överens om. Men för att man inte skall så att säga tappa hela kostnadsbilden, måste man ha någorlunda klara bestämmelser, så att det finns en möjlighet för konsumenten och för producenten att se hur stor kostnaden är. Det var det jag sade, och det behöver inte misstolkas.

Får jag, herr talman, avsluta med att säga att bostadsministern nu i lugn och ro kan fundera på detta. Jag lovar bostadsministern att jag icke skall störa det lugnet och den roen i fortsättningen. Ta tid på er, ta det lugnt och ha det fridfullt, så får vi se vad som händer.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1982/83:66 om slutförvaringen av radioaktivt avfall

Anf. 41 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit – och kommer att vidta – med anledning av att innehållet i den s. k. Castaingrapporten har kommit till regeringens kännedom.

Jag har vid flera tillfällen redogjort för regeringens ståndpunkt när det gäller hanteringen av använt kärnbränsle. Vad som behövs är ett långsiktigt handlingsprogram, som ger en säker hantering av avfallet. Någon slutförvaring behöver inte ske före sekelskiftet. Det slutliga ställningstagandet bör baseras på egen långsiktig forskning och andra länders lika intensiva forskning under de närmaste tio åren. Det finns därför inte anledning att nu fatta definitiva beslut om metoder för slutlig hantering av kärnkraftsavfallet.

Regeringen vill vidare verka för att allt kärnavfall i världen blir förvarat på bästa möjliga sätt enligt kriterier som alla länder förbinder sig att uppfylla.

Möjligheterna att förverkliga dessa strävanden är beskurna på grund av villkorslagen, som ledde till bindningarna till upparbetning när det gäller det

---

*Om slutförvaring-
en av radioaktivt
avfall*

kärnbränsle som har använts och används i de reaktorer för vilka det finns bindande avtal. Regeringen har dock vidtagit en rad åtgärder för att så långt möjligt skapa framtida handlingsfrihet. Regeringen avser sålunda att på grundval av atomlagstiftningskommitténs kommande betänkande lägga fram förslag till ny lagstiftning, som inte innebär någon bindning till en speciell hanteringsmetod för använt bränsle. En överenskommelse har träffats med den franska regeringen om att gemensamt studera frågor om plutoniumhantering och slutförvaring av kärnavfall. Riksdagspartierna har inbjudits till överläggningar om hanteringen av använt kärnbränsle. Det vore, enligt regeringens uppfattning, lyckligt om en bred parlamentarisk enighet kunde uppnås kring de principer för handläggning av avfallsfrågorna som jag har redovisat.

Det är mot denna bakgrund som jag vill bedöma nya forsknings- och utredningsresultat på avfallsområdet.

Den franska Castaingkommittén har granskat kärnbränslecykelns slutsteg och nyligen lagt fram en rapport om sitt arbete. Rapporten innehåller rekommendationer om hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle m. m. och om forskning och utveckling på detta område. I rapporten finns en redovisning av sådan hantering som är aktuell i Frankrike. Inriktningen av forsknings- och utvecklingsarbetet och förutsättningarna för slutförvaring är inte helt desamma i Frankrike och i vårt land.

Innehållet i Castaingrapporten kom till regeringens kännedom kort efter det att rapporten hade offentliggjorts i Frankrike. För min del har jag funnit att flera av de sammanfattande rekommendationerna i rapporten ligger i linje med den inställning som den svenska regeringen har och som jag inledningsvis har redogjort för. Det gäller bl. a. forskningen om avfallens egenskaper och utvecklingen av olika hanteringsmetoder.

Castaingkommitténs uttalanden om den långsiktiga hanteringen hos slutförvar för radioaktivt avfall uppfattar jag som en uppmaning att genom fortsatt forskning besvara återstående frågor om de olika inneslutningarnas funktion och samverkan i ett slutförvar för använt kärnbränsle. Denna inställning till hanteringen av kärnkraftsavfall ligger väl i linje med det handlingsprogram som regeringen avser att driva.

Anf. 42 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Dahl för svaret på min interpellation.

Jag tycker inte att svaret riktigt tar upp den frågeställning som jag behandlar i min interpellation. Därför skall jag repetera litet grand. Det går kanske att få ytterligare preciseringar i den fortsatta diskussionen.

1979 godkändes tre kärnkraftverk enligt villkorslagen. Det innebär att den dåvarande folkpartiregeringen ansåg att man hade kommit fram till en metod för helt säker förvaring av högaktivt avfall. Vi kan naturligtvis ha olika uppfattningar om hur pass säker den här metoden var och hur man skall tolka begreppet helt säker förvaring. Men så mycket bör väl ändå vara klart som att

---

*Om slutförvaring-
en av radioaktivt
avfall*

man vid den tiden med tillgänglig expertis uppenbarligen gjorde bedömningen att man hade en förvaringsmetod som fyllde högt ställda säkerhetskrav.

Såvitt jag lekmannamässigt kan bedöma tycks den franska Castaingrapporten i ganska stor utsträckning underkänna den typ av förvaring som man diskuterade 1979, dvs. KBS-1-projektet. Enligt Castaingrapporten är det stor sannolikhet för att den här metoden inte fyller kravet på en *helt säker* förvaring och knappast ens fyller kravet på en *säker* förvaring. Det här är naturligtvis en oroväckande situation.

Grundtanken i villkorslagen var att man inte skall få sätta i gång en kärnkraftsverksamhet och börja producera en mängd högaktivt avfall utan att veta vad man skall göra med detta avfall och utan att veta att man kan hantera avfallet på ett säkert sätt.

Nu framhåller statsrådet att det kommer en ny lagstiftning, men jag tillåter mig förmoda att denna kommer att bygga på samma grundtanke, dvs. att man skall veta hur man skall hantera detta ändå mycket farliga och besvärliga avfall på ett säkert sätt, innan man sätter i gång och skapar det. Även om man inte binder sig för att slutgiltigt använda just den ifrågakvarande metoden, skall man veta att det finns möjligheter att hantera avfallet på ett säkert sätt. Den förutsättningen utgår jag från kommer att finnas kvar även i den nya lagstiftningen. Det är härvidlag Castaingrapporten inget oro, eftersom den tyder på att de metoder som man hittills har prövat inte fyller kraven, att de här kärnkraftverken har fått ett drifttillstånd på så att säga felaktiga grunder och att beslutsmaterialet 1978 och 1979 var otillfredsställande, även om det då bedömdes som tillfredsställande.

Den här bakgrunden skisserade jag i min interpellation och efterlyste regeringens åtgärder. Kommer man för svenskt vidkommande att göra någon utvärdering av Castaingrapporten – eller har man gjort det – för att bedöma i vilken mån dess slutsatser är relevanta för oss? Det antyds i interpellationssvaret att det skulle föreligga en skillnad. Frågan är: Hur betydelsefull är i så fall den skillnaden?

Om nya forskningsrön ger vid handen att de förvaringsmetoder som man hittills diskuterat inte fyller högt ställda säkerhetskrav – vilka slutsatser skall man då dra för de kärnkraftverk som har tagits i drift under förutsättningen att säkerhetskraven när det gäller avfallshanteringen var uppfyllda?

Detta är vad jag i min interpellation efterlyste besked om. Dessa frågeställningar berörs egentligen inte i interpellationssvaret, men jag hoppas att statsrådet Dahl återkommer till dem.

Anf. 43 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag vill först påminna Pär Granstedt om att den fråga som ställdes var vilka åtgärder jag har vidtagit. Poängen med mitt svar var att jag redovisade de åtgärder som regeringen vidtog omedelbart vid sitt tillträde, långt innan Castaingrapporten publicerades, för att få till stånd en bättre hantering av de här sakerna än den som tidigare regeringar med den första Fällningregeringen som initiativtagare drivit oss in i. Castaingrapportens

*Om slutförvaring-
en av radioaktivt
avfall*

slutsatser bekräftar det som vi från socialdemokratisk sida hela tiden har hävdad i de här frågorna. De visar att de åtgärder var riktiga som vi vidtog omedelbart efter regeringsskiftet och som vi nu i gott samförstånd med de övriga partierna – också i fortsättningen, hoppas jag – driver i de partiöverläggningar vi har inbjudit till och som pågår.

Jag vill också göra ett par kommentarer när det gäller bakgrunden. Den som tecknas i Pär Granstedts interpellation är delvis missvisande.

Vad Castaingrapporten visar är att vi måste ifrågasätta de metoder som drevs fram av de borgerliga regeringarna med den första Fälldinregeringen som initiativtagare och att vårt ifrågasättande av dem från början – 1976 – var riktigt och sakligt motiverat.

De bindningar till upparbetning som har gjorts och de forcerade beslut om slutförvaringsmetoder som har fattats och som Castaingrapporten mycket riktigt visar är olyckliga – vi påpekade redan från början att de var det – beror på att den första Fälldinregeringen först i sin regeringsdeklaration utpekade upparbetning som enda metod för slutförvaring, sedan stiftade villkorslagen, som drev fram dessa beslut, och vidare i det sista beslut som fattades av den regeringen, innan den avgick, uttalade att det upparbetningsavtal som åberopas i den ansökan beslutet gällde enligt regeringens bedömning stod i överensstämmelse med villkorslagens krav på en helt säker slutförvaring. Så står det i beslutet.

Detta är bakgrunden till att vi befinner oss i den mycket besvärliga situation som vi nu hamnat i. Vi har aldrig gjort en sådan bedömning. Vi har sagt att det inte finns någon grund för att i dag göra uttalanden om en helt säker slutförvaring. Vi har sagt att den metod man bör välja när det gäller hanteringen av det utbrända bränslet är mellanlagring, intensiv forskning och senare definitivt val av slutförvaringsmetod. Vi har också pekat på direktförvarsmetoden som den man bör välja, och motsatt oss upparbetning, även utomlands. Det är vad vi har gjort.

På punkt efter punkt innebär Castaingrapporten instämmanden i våra synpunkter. De åtta huvudpunkterna är för det första att forskning bör genomföras för att man skall få kunskap om avfallens egenskaper och möjligheter att förvara i djupt liggande berggrund. Vi bör inte nu genomföra någon deponering eller fatta beslut som är oåterkalleliga. Det är ju den nuvarande regeringens ståndpunkt.

För det andra bör man inte tillåta en strålningsnivå från avfallsföring som är högre än den som kan förekomma naturligt.

För det tredje bör de nu tillkommande anläggningarna vid La Hague förses med teknik för effektiv kompaktering och inkapsling av avfallet. Det stämmer överens med de krav på studier av avfallsspecifikationerna innan vi ger tillstånd att gå vidare med upparbetning som den nuvarande regeringen har infört i utförelsebeslutet, men som tidigare regeringar inte brydde sig om.

För det fjärde bör man utveckla avancerade upparbetningsmetoder. Det är ju inte aktuellt för Sveriges del med den inställning som vi har.

För det femte bör man skapa handlingsfrihet beträffande slutdeponering

genom att driva utvecklingsarbetet för olika förvaringsmetoder vidare. Det är ju precis de krav som vi hela tiden har drivit.

För det sjätte bör man låta en fristående men allsidigt sammansatt grupp utarbeta en plan för forskning och utveckling i fråga om avfallshantering. Det är ju vår linje.

För det sjunde bör man eftersträva brett deltagande från forskarsamhället för att arbeta med problemen kring avfallshantering. Det är vår linje.

För det åttonde bör man eftersträva att så långt möjligt offentliggöra fakta kring säkerheten i hantering av använt bränsle. Det är vår linje.

Nu vill jag säga, Pär Granstedt, att vi omedelbart efter regeringsskiftet tog initiativ för att driva en sådan här linje. I samband med utförelsebeslutet, vilket vi försåg med en rad villkor i linje med den här strategin, inbjöd vi de andra partierna till överläggningar. Den första överläggningen har ägt rum. Vi har haft en mycket noggrann genomgång av de här frågorna.

Vi har bestämt tid för ytterligare överläggningar i vår, för att bl. a. diskutera hur vi bör gå vidare med lagstiftningsarbetet enligt de riktlinjer jag här har redogjort för och som bestyrks av Castaingrapporten. Vid ett av de sammanträdena, det nästföljande, kommer det bl. a. att lämnas en redovisning av såväl atomlagstiftningskommitténs betänkande som Castaingrapporten.

Jag vill säga att jag är mycket glad över att de diskussioner som förts hittills i de här överläggningarna har varit konstruktiva och visat på en god vilja från alla parter att medverka till ett gott resultat. Det är i den andan vi bör fortsätta att arbeta.

Anf. 44 PÅR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Med smärta konstaterar jag att jag tycks vara pedagogiskt mycket obegåvad. Jag har tagit upp en problemställning i min interpellation och försökt beskriva den relativt utförligt. Jag har repeterat den muntligt här i talarstolen och ändå lyckas jag inte få energiministern att diskutera den problemställning som min fråga gäller. Hon envisas med att diskutera andra frågor.

När det gäller frågan om upparbetningen och de framtida hanteringarna av avfallet har jag redan haft förmånen att i en interpellationsdebatt ganska utförligt få diskutera dessa frågor med Birgitta Dahl. Jag har inte upprepat den frågan här utan tagit upp en annan. Jag tvingas dock – både med hänsyn till interpellationssvaret och det som Birgitta Dahl sade senast – påminna om att villkorslagen inte stipulerar någon viss förvaringsmetod. Det är en villolära som Birgitta Dahl sprider vitt och brett. Men jag trodde att vi i den förra debatten blev eniga om att villkorslagen inte binder oss till en viss upparbetningsmetod. Att kärnkraftsföretagen sedan var så ivriga att snabbt få drifttillstånd att de forcerade sin utveckling är en sak, men det kan man alltså inte skylla på villkorslagen. Villkorslagens syfte är att skapa garantier för att innan man tar kärnkraftverk i drift och börjar producera kärnkrafts-avfall, med alla de obehagliga egenskaper som vi bägge mycket väl känner till, skall man veta vad man skall göra av det. Man skall veta att man kan ta

*Om slutförvaring-
en av radioaktivt
avfall*

hand om avfallet på ett säkert sätt. Det är vad villkorslagen stipulerar. Jag måste säga att det är ett mycket rimligt krav. Det är ett krav som vi också försöker ställa på andra miljöområden: innan man skapar skadliga produkter i kommersiellt syfte skall man visa att man kan ta hand om avfallet på ett säkert sätt.

När man gav tillstånd att starta de här tre reaktorerna enligt villkorslagen gjorde man uppenbarligen, med tillgång till den expertis som fanns, den bedömningen att det fanns en metod som innebar en säker förvaring. Det finns ingenting i villkorslagen som säger att man sedan är piskad att använda just den metoden. Även villkorslagen lämnar möjligheter öppna att vidareutveckla och förbättra metoden till dess att den verkliga slutförvaringen skall ske. Villkorslagen stipulerar att man måste visa att det är möjligt att hantera avfallet på ett säkert sätt. Man skall visa hur och var förvaringen skall ske.

Beträffande dessa tre reaktorer gav man uppenbarligen drifttillstånd på grund av att man hade uppfattningen, baserad på den vid den tidpunkten tillgängliga expertisen och kunskapen, att det fanns en säker metod. Castaingrapporten säger nu att den här metoden av allt att döma inte är säker. Det finns i varje fall inga belägg för att den skulle vara säker, om det nu kan bedömas vara fråga om samma metod. I så fall har de här kärnkraftverken fått lov att starta på felaktiga grunder, utifrån en felaktig bedömning av metoden. Detta bör man i så fall ta väldigt allvarligt på.

Nu skall lagstiftningen ändras. Jag vågar ändå tro att även den nya lagen kommer att ha den grundtanken att man, innan man får starta kärnkraftverk, måste kunna visa att det är möjligt att hantera avfall på ett säkert sätt. Det kan väl inte vara Birgitta Dahls avsikt att gå ifrån den grundtanken och säga: Nej, här skall man starta kärnkraftverk utan att man kan visa att man klarar avfallsfrågan i framtiden.

Det är viktigt att se skillnaden mellan att å ena sidan visa att det är möjligt att klara avfallsfrågan på ett säkert sätt och att å andra sidan binda sig vid en viss metod som man skall använda i framtiden. Även om det kan vara en bra metod är det klart att man hela tiden kan vidareutveckla den och göra den bättre. Det är möjligt enligt villkorslagen, och jag antar att det kommer att vara möjligt även enligt den nya lagen.

Detta innebär alltså att vi hittills haft, och jag hoppas att vi kommer att ha, en grundfilosofi när det gäller de här frågorna som säger att man inte skall få börja producera radioaktivt avfall innan man åtminstone vet att det är möjligt att ta hand om det på ett säkert sätt.

När det gäller de här reaktorerna är det uppenbarligen risk för att den metod man visat inte fyller kraven, att den inte innebär en säker förvaring. Det är detta man borde ha utvärderat och sett på vilka slutsatser man kan dra. Det vore värdefullt att nu få en kommentar av energiministern.

Anf. 45 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Jag har aldrig hävdat att villkorslagen inte lämnar två möjligheter öppna. Vad jag har hävdat är att tidigare regeringar styrt

utvecklingen mot upparbetning, dels genom att först i regeringsdeklarationen peka ut denna som enda alternativ, dels genom att därefter faktiskt för det första uttala att upparbetningsavtalen fyllde uppställda krav – det kunde man ha förnekat och krävt direktförvaring i stället – för det andra ge tillstånd enligt villkorslagen inte till tre utan till fem reaktorer, varvid den första Färdinregeringen gav tillstånd för fortsatt drift i Barsebäck enligt upparbetningsalternativet.

Därefter har man också vid en rad tillfällen under de senaste sex åren då vi har haft borgerliga regeringar – också regeringar där centern har deltagit – givit tillstånd till utförelse och upparbetning av använt bränsle, utan att till detta koppla några av de krav som vi har ställt. Vi har ju hela tiden ansett att detta har varit en mycket bekymmersam och otillräcklig metod. Vi har inte velat ha upparbetning.

Vi har nu alltså krävt att man innan man går vidare måste klarlägga alla de frågor som inte är färdigbehandlade och som det också pekas på i Castaingrapporten. Jag vill dock understryka att denna framlades långt efter det att vi hade tagit upp dessa frågor. Det gäller frågorna om plutoniumhanteringen och avfallshanteringen, hur avfallet skall inneslutas, i vilken form det skall förvaras och hur det skall slutförvaras.

Vår inställning, som jag hoppas kommer att avspeglas i den nya lagstiftningen och som jag hoppas att vi skall få bredaste möjliga anslutning till, är att vi måste kunna redovisa goda metoder – bättre än de hittillsvarande – för avfallshandling, inte bara som grund för laddningstillstånd utan över huvud taget för att vi skall kunna använda kärnkraften som energikälla ens under en övergångstid. Hade vi inte haft den inställningen, skulle vi inte ha ställt oss bakom det alternativ som vi stod för i folkomröstningen och som svenska folket nu har givit sitt stöd.

Vad vi säger och vad forskarna och Castaingrapporten säger är att man bedömer det som näst intill säkert att det kommer att gå att finna bra och säkra metoder för slutlig förvaring, men att det icke nu är lämpligt att man binder sig för metod utan bör välja strategin mellanlagring samt intensivt forsknings- och utvecklingsarbete, för att senare definitivt ta ställning till vilken slutförvaringsmetod som skall väljas. Självfallet är det vår avsikt att den nya lagstiftningen skall bli bättre ur säkerhets- och avfallshandlingssynpunkt än vad den nuvarande lagstiftningen är. Det har visat sig att man i samband med denna lagstiftning har forcerat fram beslut om dåliga lösningar när det gäller avfallshandling, vilka vi nu arbetar för att ta oss ur.

Det bättre är det bara 10 % av det svenska bränslet som är bundet i de metoder som drevs fram under de borgerliga regeringarnas tid, medan vi har full handlingsfrihet för 90 %. För 10 % skall vi eftersträva att skapa säkerhet mot alla de risker som vi oroar oss för, från kärnvapenspridning till att vi inte kommer att hinna tillfredsställa metoder för slutförvaring.

Om vi inte hade fått besked, framför allt från forskarsamhället, om att man anser att slutförvaringsmetoderna kan lösas, hade vi över huvud taget aldrig sagt att vi ville använda kärnkraften som energikälla. Vi har dock motsatt oss – och riktigheten häri bekräftas av Castaingrapporten – att man nu slutligt

Fredagen den
4 mars 1983

---

*Om slutförvaring-
en av radioaktivt
avfall*

skall binda sig. Det är bl. a. av det skälet som vi nu vill gå vidare med en förbättrad lagstiftning.

Den slutsats som man kan dra av Castaingrapporten är inte att de metoder som hittills använts slutligt underkänns, utan att rapporten pekar på precis de problem som också vi har uppmärksammat. Framför allt rekommenderar den just den strategi som vi står för och som vi avser att låta prägla den kommande lagstiftningen, nämligen fortsatt intensivt arbete för att man skall få fram bättre metoder.

Anf. 46 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Så småningom får jag väl ge upp – det tycks vara omöjligt att få energiministern att diskutera det som jag har tagit upp i min interpellation och i två anföranden, nämligen problemet med de tillstånd som redan är givna.

Låt mig först kommentera antalet. Barsebäck 2 fick alltså inte tillstånd enligt villkorslagen. För det kärnkraftverket gäller specialregler. Vi kanske då kan kompromissa om att det är fyra kärnkraftverk som har fått tillstånd enligt villkorslagen. Men det är en detalj i sammanhanget.

Jag måste först klargöra att villkorslagen inte binder oss vid något alternativ. Jag förstår att man, i alla de svårigheter som man kan uppleva som energiminister, har ett starkt behov av att lägga en tung skuldbörda på sina föregångare. Men faktum är att anledningen till att beslut om upparbetning forcerades fram var kärnkraftsindustrins iver att få dessa tillstånd. Att man valde upparbetningsalternativet berodde inte på några uppmaningar från regeringen. Jag vet att man tvärtom från regeringen fick rådet att söka enligt bägge alternativen. Det förekom alltså inga uppmaningar från den dåvarande regeringen att kärnkraftsindustrin skulle inrikta sig enbart på upparbetning. Förklaringen till att man ändå gjorde det är väldigt enkel: det var den metod som vid den tidpunkten ansågs vara enklast för att uppfylla kraven. Det ställs större krav på säkerhetsåtgärder i slutförvaringen om man icke har upparbetat avfall. Det är där ansvaret ligger.

Men detta har vi diskuterat i omgångar tidigare, så varför fortsätta och envisas med att driva den här linjen? Det intressanta är ju vilka slutsatser vi skall dra nu. Den frågeställning som jag har tagit upp är: Vilka slutsatser skall vi dra när det gäller de kärnkraftverk som redan har fått tillstånd, när Castaingrapporten nu tydligen underkänner grunden för de tillstånden?

Där kommer vi tillbaka till kärnfrågan: Vilken utgångspunkt skall man ha? Skall man vidhålla de krav som ligger i villkorslagen och som jag har förutsatt kommer att ställas också i den nya lagen, att man innan man får börja producera högaktivt avfall skall kunna visa att det finns en metod som fyller högt ställda säkerhetskrav när det gäller att hantera detta avfall – inte för att binda sig för att sedan använda den metoden men med möjlighet att göra den bättre framöver? Eller skall man nöja sig med det som Birgitta Dahl talade om i sitt senaste anförande, nämligen att man skall ha något slags försäkringar om att det kommer att gå att finna en sådan metod? Det vore ett allvarligt steg tillbaka i säkerhetstänkande. Att säga att "det kommer att gå

att finna" är ju bara en profetisk utsaga, en gissning som kan vara kvalificerad men trots allt bara är en gissning. Alla uttalanden om framtiden har en osäkerhet i sig. Bedömningarna kan slå fel.

Det skulle vara intressant att få ett klart besked: Kommer den nya regeringen att gå ifrån grundtanken att man, innan man får starta kärnkraftverk, skall kunna visa att det med nu känd teknik är möjligt att hantera avfallet på ett säkert sätt? Eller kommer man att säga att nu skall man få starta kärnkraftverk utan att det finns någon teknik framme som fyller högt ställda säkerhetskrav när det gäller avfallshanteringen? Det vore i så fall mycket allvarligt och oroväckande.

Sedan har vi frågan om statsrådet och regeringen är beredda att göra en utvärdering av Castaingrapportens bedömningar, med tanke på den metod på basis av vilken man har gett de här kärnkraftverken tillstånd. Om man finner att tillstånden vilar på osäkra grunder blir frågan om man är beredd att undersöka vilka slutsatser man bör dra för de här kärnkraftverkens vidkommande.

Är man det, eller är man det inte? Det vore mycket värdefullt att få ett besked om detta.

Anf. 47 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Pär Granstedt verkar ha skruvat ner hörapparaten, åtminstone mentalt och intellektuellt, och det är inte första gången jag har anledning att konstatera detta.

Först måste jag rätta Pär Granstedt på en mycket viktig punkt. Det förvånar mig att han inte känner till vad det här är fråga om. Barsebäck fick ju fortsatt drifttillstånd enligt en specialbestämmelse, inskriven i villkorlagen. Jag kommer inte ihåg om det var 2 § eller 3 §, men det förhåller sig på det viset.

För det andra, ännu en gång, det avgörande steget togs ju av de regeringar som gav tillstånd enligt uppbyggningensalternativet, trots att det fanns ett annat alternativ. Ansvar för härför kan man aldrig skylla på någon annan, aldrig. Dessutom gav man ju utförelsetillstånd, för att inte tala om att man har stiftat den här lagen och givit laddningstillstånd utan att ta upp de centrala frågor som vi nu diskuterar och som också berörs i Castaingrapporten.

Det var närmast en barmhärtighetsgärning från min sida att inte gå ännu längre in på vilka slutsatser man skall dra av Castaingrapporten. I så fall skulle man finna att det i rapporten riktas en obarmhärtig kritik mot just de metoder för hantering av de här frågorna som de borgerliga regeringarna använde mellan 1976 och 1982. Det är på punkt efter punkt ett instämmande i vår strategi.

Som Pär Granstedt förstår håller vi på och arbetar. Vi har tagit del av Castaingrapporten och utvärderat den, men vi är inte färdiga med det arbetet. De slutsatser jag nu för, som jag tror, fjärde gången redovisar är emellertid våra slutsatser. Jag tror inte att man kan komma fram till några andra.

Det finns en sak som är direkt felaktig i det Pär Granstedt säger, vilket jag

*Om slutförvaring-
en av radioaktivt
avfall*

redan tidigare i dag påpekats, nämligen att Castaingrapporten slutgiltigt skulle underkänna någon metod, framför allt någon metod som är aktuell i Sverige. Man har pekat på vissa problem med slutförvaringen. Det gäller just de problem som vi hela tiden talat om. Vi har ju sagt att innan man uttalar att något är helt säkert – som ni har gjort – måste det här klaras ut.

Visst måste man ange ett ansvarsfullt sätt att hantera avfallet. Detta är själva förutsättningen för att man skall kunna bedriva verksamhet på det här området, det skall självfallet återspeglas i all lagstiftning. Det här fanns f. ö. också med i atomenergilagen före villkorslagen.

Det är en helt annan sak att på osakliga grunder påstå att man har funnit en metod som är helt säker, vilket är det ställningstagande som ni har gjort och som vi har kritiserat. Vi har alltså för vår del krävt ytterligare utvecklingsarbete och långt bättre metoder än dem som ni har godtagit som helt säkra.

Jag vill också säga att Castaingrapporten handlar om slutförvaringsmetoder som används i Frankrike. De barriärer som man där använder eller diskuterar för det förglasade avfallet är inte desamma som de som är aktuella i Sverige. Dess bättre är det så att vi trots allt – det är riktigt – fortfarande har möjlighet att gå vidare på detta område och få fram bättre metoder än dem som ni har godtagit. Det är hela poängen.

Jag tror inte att det lönar sig att jag flera gånger svarar på frågor av Pär Granstedt, förrän han behagar skruva upp hörapparaten och lyssna och tänka på vad han hör.

Anf. 48 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Birgitta Dahl väljer nu att gå till något slags personangrepp och ifrågasätta mitt mentala tillstånd. Jag tycker alltid att det är väldigt tråkigt när en debatt i en så viktig fråga urartar på det sättet. Jag skall försöka avstå från att själv delta i den typen av ordväxling och i stället återgå till sakfrågorna.

Det är möjligt att denna regel, enligt vilken Barsebäck 2 startades, rent redaktionellt var inskriven i villkorslagen. Jag höjer mig här naturligtvis för energiministerns sakkunskap. Poängen var att det inte var de regler som kännetecknar villkorslagen som tillämpades, utan det var en specialreglering som gällde just det verket, och det är det som är det väsentliga. Hur man sedan redaktionellt har placerat in denna paragraf är kanske av mindre intresse.

Jag vill också påpeka att jag aldrig har påstått att Castaingrapporten slutgiltigt underkänner denna metod. Vad jag har sagt är att man först och främst bör undersöka vilka konsekvenserna är för den metod som låg bakom godkännandet av dessa verk och att mycket tyder på att den innebär att man i dag inte kan säga att det är fråga om en säker förvaring eller att den fyller högt ställda säkerhetskrav.

Vad jag förgäves har försökt få en diskussion om är vilka konsekvenser man bör dra bl. a. för de kärnkraftverk som har fått tillstånd enligt villkorslagen, om man nu drar slutsatsen att Castaingrapporten visar att vi i

dag inte kan hävda att detta är säkra metoder som fyller högt ställda säkerhetskrav. Jag har försökt hävda att denna grundsyn, att man innan man får starta kärnkraftverk skall ha visat att det finns teknik för en säker förvaring i någon vettig mening, kommer att fortsätta.

Jag kan konstatera att under hela den långa debatten har Birgitta Dahl inte vid något tillfälle velat gå in på denna kärnfråga, dvs. vad vi gör med de verk som redan har startats. Det är när jag konstaterar det som jag alltså blir beskylld för att höra dåligt fysiskt och psykiskt. Men jag tror att en noggrann granskning av riksdagens protokoll kommer att visa att Birgitta Dahl inte vid ett enda tillfälle under denna debatt och inte heller i själva interpellationssvaret har gått in på denna fråga om vad vi gör med dem som redan har fått tillstånd. Jag beklagar det, för det var det som jag ville få belyst med min interpellation.

Jag konstaterar ändå att det verkar som om Birgitta Dahl hade inställningen att man också i fortsättningen skall behöva visa att det finns en i någon rimlig mening säker förvaringsmetod innan man börjar producera avfall. Jag har också upprepat ett antal gånger att det gäller både för villkorslagen och – får man förmoda – för en framtida lagstiftning att det faktum att man har visat hur en helt säker förvaring kan ske inte innebär att man binder sig för att den också skall gå till på det sättet. Detta innebär att påståendet att Castaingrapporten är en svidande kritik mot den politik som har förts tidigare inte är riktig. Även villkorslagen gav frihet att vidareutveckla de förvaringsmetoder som man hade redovisat för att få tillstånd. Det är alltså inget nytt. Det är ingenting som socialdemokraterna har hittat på.

Det är naturligtvis alltid jobbigt när man framställer en interpellation för att få en viktig och vital fråga belyst och sedan inte får något svar på den, utan blir utsatt för ett antal personliga beskyllningar, och det är tråkigt. Det sättet att hantera viktiga frågor strider kanske litet grand mot den strävan efter enhet och samstämmighet som statsrådet har uttalat tidigare när det gäller att hantera dessa frågor.

Jag hoppas i alla fall att regeringen tar sig en allvarlig funderare på hur man skall hantera kärnkraftverk som har fått drifttillstånd, har fått tillstånd att börja producera högaktivt avfall, om nya vetenskapliga rön visar att de metoder man tidigare har litat på inte är så tillförlitliga som man har antagit. Vi befinner oss i den situationen. Jag tycker att det är en allvarlig situation, som är värd att diskuteras.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Föredrogs och hänvisades

Redogörelserna

1982/83:18 till finansutskottet

1982/83:19 till utbildningsutskottet

1982/83:20 till finansutskottet

9 § Föredrogs och hänvisades
Motionerna
1982/83:2217 och 2218 till skatteutskottet

10 § Anmälades och bordlades
Skatteutskottets betänkanden
1982/83:21 Vissa anslag för budgetåret 1983/84 inom finansdepartementets
verksamhetsområde (prop. 1982/83:100 delvis)
1982/83:22 Beskattningen av alternativa drivmedel (prop. 1982/83:100
delvis)
1982/83:24 Rätt till avdrag för inköp av musikinstrument

Lagutskottets betänkanden
1982/83:18 Lagstiftningen rörande onykterhet till sjöss
1982/83:19 Partssammansatta domstolar
1982/83:26 Ändring i utskökningsbalken (prop. 1982/83:86)

Utrikesutskottets betänkanden
1982/83:14 Vissa anslag m. m. inom utrikesdepartementets område (prop.
1982/83:100 delvis)
1982/83:15 Ändring i lagen om förbud mot utförelse av krigsmateriel (prop.
1982/83:78)
1982/83:16 Erkännande av PLO, m. m.

Försvarsutskottets betänkanden
1982/83:5 Tilläggsbudget II för försvarsdepartementets verksamhetsområde
(prop. 1982/83:101 delvis)
1982/83:6 Beredskapsbudget för totalförsvaret (prop. 1982/83:100 delvis)
1982/83:7 Översyn av vapenfrilagen

Socialutskottets betänkanden
1982/83:14 Vissa läkemedelsfrågor
1982/83:15 Psykiatrisk vård
1982/83:16 Vissa socialtjänstfrågor
1982/83:17 Vård av invandrarbarn m. m.

Utbildningsutskottets betänkanden
1982/83:14 Anslag på tilläggsbudget II (prop. 1982/83:101 delvis)
1982/83:15 Statens institut för läromedelsinformation m. m. (prop. 1982/
83:79 och prop. 1982/83:100 delvis)

Trafikutskottets betänkanden
1982/83:7 Tilläggsbudget II (prop. 1982/83:101 delvis)
1982/83:8 Anslag till kommunikationsdepartementet m. m. (prop. 1982/
83:100 delvis)

1982/83:14 Besparingar m. m. inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde

Nr 90

Fredagen den
4 mars 1983

Näringsutskottets betänkanden

1982/83:21 Bidrag till Lesjöfors AB (prop. 1982/83:101 delvis)

1982/83:22 Stöd till anordningar för att minska utsläppen av svavel vid förbränning av kol (prop. 1982/83:100 delvis)

---

*Meddelande om
interpellationer*

11 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 3 mars

1982/83:87 av *Inga Lantz* (vpk) till statsrådet Bengt Göransson om en omorganisation av grundskolans högstadium:

Under senare år har skolans inre arbete noga diskuterats, och en ny läroplan har också börjat gälla, där skolans sociala funktion får mer framträdande plats. Skolans innehåll uppmärksammas både utifrån ett socialt perspektiv och utifrån skolans uppgift som kunskapsförmedlare. Allt detta är bra. Men skolans, framför allt högstadiets, problem har inte lösts vare sig av dessa diskussioner eller av den nya läroplanen.

Det måste vara något grundläggande fel i den svenska skolan när var tioende elev lämnar grundskolan i förtid och var tionde elev slutar utan att ha betyg i alla ämnen. Det är ett mycket dåligt betyg åt vårt skolsystem. Att bortåt en femtedel av lärarna i Storstockholmsområdet lämnar läraryrket för att söka sig andra arbeten är också bevis på att skolan brottas med stora problem.

Vid 13 års ålder tvingas ofta eleverna att bryta upp från en invand och trygg skolmiljö till större skolor med många nya lärare, nya klasskamrater och nya ämnen på schemat. Detta uppbrott sker samtidigt som eleverna – barnen – befinner sig i sin egen brytningsålder med frigörelse från föräldrar, könsmognad och sökande efter en egen identitet. Med den organisation som finns på högstadiet är det inte konstigt att skolan fungerar dåligt för många elever.

Vilken vuxen människa skulle t. ex. acceptera att ha 15 arbetsledare i veckan? Att flytta från rum till rum hela dagen? Att inta sin lunch i en bullrig och hetsig matsalsmiljö? Att tillbringa raster antingen i en stökig skåphall eller ute på en ödlig skolgård med risk att bli utsatt för narkotikaförsäljning?

Det är inte ovanligt att lärarna undervisar 200–300 elever i veckan. Grundskolans högstadium måste organiseras om, så att den fungerar för elever och lärare vad gäller möjlighet både att ge trygghet och att ge stimulans i skolarbetet.

---

*Meddelande om
interpellationer*

Mot bakgrund av det anförda vill jag fråga statsrådet Göransson:

Vilka åtgärder och organisatoriska förändringar avser regeringen att vidta för att få grundskolans högstadium att fungera för alla elever?

1982/83:88 av *Sven Henricsson* (vpk) till arbetsmarknadsministern om arbetsmarknadsläget i Västernorrlands län:

Antalet öppet arbetslösa i Västernorrlands län pendlar nu omkring 7 000, vilket är en kraftig ökning sedan motsvarande tid i fjol. Arbetslösheten skulle ha varit ännu större om insatserna från arbetsmarknadsmyndigheterna inte förstärkts rätt kraftigt den senaste tiden. Genom beredskapsarbeten och arbetsmarknadsutbildning har antalet öppet arbetslösa kunnat hållas nere med 5 000 personer. Länsstyrelsen har gjort prognoser som visar att befolknings- och sysselsättningsutvecklingen t. o. m. i jämförelse med i övriga skogslän är ytterst negativ. Man beräknar att redan under den första hälften av detta decennium ca 8 000 arbetstillfällen kommer att försvinna i länet.

Till de välkända krisorterna i länet – dit hör Kramfors, Sollefteå och Ånge – får man nu också räkna Timrå, som genom SCA:s rationaliseringar drabbats av ett bortfall på ca 400 arbetstillfällen. Kommunens andra industriort, Söråker, som har industri baserad på byggsektorns behov, har kraftigt minskat arbetsstyrkan. Genom dessa minskningar på den tyngre industrisidan drabbas som vanligt service och byggande. Länsmyndigheterna räknar med att Timrå kommer att förlora netto omkring 1 000 arbetstillfällen under 1980-talets första hälft. Det motsvarar ca 15 % av kommunens totalsysselsättning och innebär något av en katastrofal utveckling.

Men även områden som Sundsvall och Örnsköldsvik brottas med svåra problem på arbetsmarknaden – främst drabbas ungdom och kvinnor. Såväl kommuner som landsting måste av ekonomiska skäl dra ner nyrekryteringen och nöja sig med att ersätta en del tjänster, men det är då i allmänhet fråga om tjänster där det fordras utbildning och vana.

Framtiden är alltså dyster då det gäller arbetsmarknaden i länet, och särskilt svårt drabbas de unga. Mer och mer blir det ungdomarna som är föremål för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. De får ofta nöja sig med korta vikariat eller beredskapsjobb. Det finns tecken som tyder på att ungdomsarbetslösheten förvärras ytterligare de närmaste månaderna om inga särskilda åtgärder vidtages.

Jag vill därför fråga arbetsmarknadsministern:

1. Är regeringen medveten om att arbetslösheten växer i Västernorrlands län och då drabbar nya regioner, t. ex. Timrå?

2. Vilka åtgärder anser regeringen vara erforderliga för att vända den negativa utvecklingen i länet?

12 § Meddelande om frågor

Nr 90

Fredagen den
4 mars 1983

Meddelades att följande frågor framställdes

den 3 mars

---

*Meddelande om
frågor*

1982/83:313 av *Erik Olsson* (m) till arbetsmarknadsministern om arbetslöshetsersättning till deltid arbetande:

En arbetslös byggnadsarbetare i Sollefteå har nekats arbetslöshetsersättning på grund av att han är deltid brandman vid kommunens brandkår.

Anser statsrådet att en deltid arbetande skall få ersättning från arbetslöshetskassa?

1982/83:314 av *Kerstin Ekman* (fp) till statsrådet Gertrud Sigurdsen om sjukreseersättning till gotlänningar:

De problem med sjukreseersättningen som uppstår för patienter som från Gotland remitteras till regionsjukvård på Karolinska sjukhuset har uppmärksamats vid flera tillfällen. Senast under hösten 1982 uttalade socialförsäkringsutskottet att det är angeläget att frågan löses snarast. Ännu har dock ingenting hänt.

Mot denna bakgrund vill jag fråga sjukvårdsministern:

När tänker regeringen åtgärda frågan om sjukreseersättningen för gotlänningarna?

1982/83:315 av *Kerstin Ekman* (fp) till justitieministern om åtgärder av konsumentverket mot vissa HSB-föreningar:

Enligt uppgift till TT tänker inte konsumentverket ingripa mot HSB-föreningar som tillämpar det olagliga hembuds förfarandet. Skälet sägs vara att regeringen avser ändra lagen.

Med anledning av det anförda vill jag fråga statsrådet:

Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att konsumentverket skall följa gällande lagstiftning?

13 § Kammaren åtskildes kl. 11.31.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert